

บทที่ ๓

วิเคราะห์แนวคิดการทำสงครามที่เป็นธรรมในทฤษฎีจริยศาสตร์คริสเตียน

เนื้อหาในบทที่ ๓ เป็นการนำเสนอแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะสงครามและแนวคิดทางศาสนา รวมถึงแนวคิดในการทำสงครามที่เป็นธรรม อันมีพื้นฐานมาจากศาสนาคริสต์ สำหรับในบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์การทำสงครามที่เป็นธรรมด้วยหลักจริยศาสตร์คริสเตียน โดยจำแนกออกเป็น ๕ ส่วนย่อย ได้แก่

ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยแนวคิดความดีความชั่วในจริยศาสตร์คริสเตียน เพื่อให้เห็นวิธีการตีความ และการกำหนดความดีความชั่วภายใต้กรอบจริยศาสตร์ของศาสนาคริสต์

ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยหลักจริยศาสตร์คริสเตียน เพื่อให้เห็นหลักคำสอนดั้งเดิมของศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก

ส่วนที่ ๓ ว่าด้วยพัฒนาการและการตีความทางจริยศาสตร์ในพระคัมภีร์กับแนวคิดเรื่องการทำสงครามที่เป็นธรรม เพื่อให้เห็นต้นกำเนิด และวิวัฒนาการทางความคิดของทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรม

ส่วนที่ ๔ ว่าด้วยกรณีศึกษาการประกาศทำสงครามครูเสดของศาสนาคริสต์ ที่ทำให้เกิดกิจกรรมทางการเมือง เช่น การทำสงครามมีเหตุผลที่ดีในทางศาสนา

ส่วนที่ ๕ ว่าด้วยการวิเคราะห์แนวคิดการทำสงครามที่เป็นธรรมในทฤษฎีจริยศาสตร์คริสเตียน โดยมีทั้งแนวคิดที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย

๓.๑ แนวคิดความดีความชั่วในจริยศาสตร์คริสเตียน และการตีความในพระคัมภีร์

๓.๑.๑ แนวคิดความดีความชั่วในจริยศาสตร์คริสเตียน

จริยศาสตร์คริสเตียนสอดคล้องกับทฤษฎีที่ถือว่า ความดีความชั่วกำหนดโดยพระประสงค์ของพระเจ้า และเป็นพระเจ้าที่สะท้อนผ่านทางพระเยซูคริสต์และพระคริสตธรรมคัมภีร์ โดยมีหลักการและเหตุผลในรายละเอียดดังต่อไปนี้^๑

^๑ คิลบีชัย เซาว์เจริญรัตน์, *หลักจริยธรรมคริสต์ศาสนิกชน*, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันคริสต์ศาสนิกชนศึกษาและพัฒนาคริสตจักร, ๒๐๐๘), หน้า ๑๐-๑๒

๑. คริสตจริยศาสตร์ตั้งอยู่บนพระประสงค์และพระลักษณะของพระเจ้า พระเจ้าทรงมีคำสั่งทางจริยศาสตร์แก่ชนชาติอิสราเอลอย่างเฉพาะเจาะจงว่า พวกเขาต้องทำอะไร และห้ามทำอะไร ทรงประทานพระบัญญัติทางจริยธรรมที่เจาะจงให้ถือปฏิบัติ และคำสั่งจริยศาสตร์ที่พระองค์ประทานให้นั้น ทรงอ้างอิงจากพระลักษณะของพระองค์หรือพูดให้ง่ายก็คือ พระเจ้าทรงสั่งเราให้ทำอย่างนั้นก็เพราะพระองค์ทรงเป็นอย่างนั้น เห็นได้จากการที่พระองค์ตรัสกับชนชาติอิสราเอลว่า “เจ้าต้องบริสุทธิ์ เพราะเราบริสุทธิ์” ^๒ หรือที่พระเยซูตรัสว่า “ท่านทั้งหลายจงเป็นคนดีรอบคอบ เหมือนอย่างพระบิดาของท่านผู้ทรงสถิตในสวรรค์เป็นผู้ดีรอบคอบ”^๓

๒. คริสตจริยศาสตร์ถือว่าความดีความชั่วมีกฎสากลตายตัว ไม่ใช่สิ่งที่ผันแปรไปตามความคิดของผู้คน เนื่องจากคริสตจริยศาสตร์ตั้งอยู่บนพระประสงค์และพระลักษณะของพระเจ้า และพระลักษณะของพระเจ้าไม่เคยเปลี่ยนแปลง ^๔ ฉะนั้น หลักคริสตจริยศาสตร์จึงไม่เปลี่ยนแปลงเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การไม่เปลี่ยนแปลงในที่นี้ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการพัฒนาหรือเพิ่มเติมจริยศาสตร์ในอุดมคติของพระเจ้านั้นไม่เปลี่ยนแปลง แต่พระองค์ทรงสำแดงแก่นุสขเพิ่มขึ้นในแต่ละยุค เพื่อให้มนุษย์เข้าใจอุดมคติของพระองค์มากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงความสมบูรณ์ในที่สุด เห็นได้จากการที่พระบัญญัติในสมัยพระคัมภีร์เดิมถูกทำให้สมบูรณ์ในยุคของพระเยซู

๓. คริสตจริยศาสตร์ตั้งอยู่บนการทรงสำแดงของพระเจ้า จากการที่คริสตจริยศาสตร์ขึ้นอยู่กับพระประสงค์และพระลักษณะของพระเจ้า ดังนั้น มนุษย์เราจะรู้จริยศาสตร์ได้ก็ต่อเมื่อพระเจ้าทรงสำแดงพระประสงค์และพระลักษณะของพระองค์แก่เรา ในพระคัมภีร์ได้ระบุว่าพระเจ้าทรงสำแดงพระองค์แก่เราทั้งทางการทรงสำแดงทั่วไปหรือทางธรรมชาติ^๕ และการทรงสำแดงพิเศษแบบเหนือธรรมชาติ การสำแดงทางจริยศาสตร์ก็เช่นกัน ในการสำแดงทั่วไป พระเจ้าทรงประทานพระบัญญัติในจิตใจมนุษย์ทุกคนหรือมนธรรม ฉะนั้นมนุษย์ทุกคนจึงมีกฎศีลธรรมจากพระเจ้าอยู่ในใจแล้วตั้งแต่เกิด (“...คนต่างชาติซึ่งไม่มีธรรมบัญญัติ...หลักความประพฤติที่เป็นตามธรรมบัญญัตินั้น มีจารีกอยู่ในจิตใจของเขา และมนธรรมก็เป็นพยานของเขาด้วย...”)^๖ แต่พระองค์ก็ยังทรงสำแดงพระประสงค์ทางจริยศาสตร์ด้วยการทรงสำแดงพิเศษหรือการสำแดงเหนือ

^๒ เลวีนิติ. ๑๑/๔๕.

^๓ มัทธิว. ๕/๔๘.

^๔ ยอห์น. ๑/๑๖-๑๗.

^๕ โรม. ๑/๑๙-๒๐.

^๖ โรม. ๒/๑๔-๑๕.

ธรรมชาติอีกด้วย นั่นคือ การทรงพระทานพระบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนผ่านทาง
คนของพระองค์^๗

๔. คริสตจริยศาสตร์มีลักษณะเป็นคำสั่งที่ต้องทำตามจริยศาสตร์ที่พระเจ้าประทาน
ให้แก่มนุษย์จะมีลักษณะเป็นข้อบังคับที่ต้องทำตาม เพราะมีลักษณะเป็นคำสั่ง และยังกำหนด
บทลงโทษหากฝ่าฝืน ทั้งโทษที่จะได้รับในโลกนี้^๘ และโทษจากการพิพากษาในนรกนิรันดร์
คริสตจริยศาสตร์ จึงไม่ใช่จริยศาสตร์ที่เป็นเพียงข้อเสนอแนะว่าควรทำเพราะมีประโยชน์ แต่
“จำเป็น” ต้องทำอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

๕. คริสตจริยศาสตร์จะคำนึงถึงการกระทำที่ถูกต้อมากกว่าผลที่จะตามมา ใน
หลักการทางจริยศาสตร์มีประเด็นหนึ่งที่มีความเห็นขัดแย้งกันมากคือ ความดีคือ “การกระทำที่ดี”
หรือ “การกระทำที่เกิดผลดี” หรือพูดอีกอย่างว่า ความดีคือการกระทำตามกฎบางอย่าง ซึ่งถือว่า
กฎนั้นมีความดีในตัวเอง หรือจะถือว่าเป็นความดีได้ต่อเมื่อการกระทำตามกฎนั้นได้ก่อให้เกิดผลดี
ขึ้นมา (The mean justifies the end/the end justifies the mean?) หลักคริสตจริยศาสตร์ถือว่า
การกระทำตามกฎที่สำคัญกว่าการกระทำที่ได้ผลที่ดี (The mean justifies the end) เหตุผลก็เพราะ
(๑) พระเจ้าทรงประทานกฎบัญญัติทางศีลธรรมให้แก่เราอย่างชัดเจน เราจึงต้องเน้นที่การรักษา
กฎบัญญัติก่อนที่จะคิดถึงผลที่จะเกิดตามมา (๒) ผลที่จะเกิดตามมาเป็นเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้นใน
ขณะนั้น จึงต้องใช้การคาดการณ์ ซึ่งก็อาจจะคาดการณ์ผิดหรือถูกก็ได้ รวมทั้งแต่ละคนก็อาจ
คาดการณ์ผลไม่เหมือนกัน ดังนั้น จึงใช้ผลมาเป็นบรรทัดฐานไม่ได้ ฉะนั้น เราจึงต้องเน้นที่กฎที่ดี
ก่อนผลที่คาดว่าจะดี อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าคริสตศาสนิกชนต้องทำตามกฎจริยศาสตร์
อย่างเคร่งครัด โดยไม่ต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นเสียเลย การคาดการณ์ผลและการมุ่งที่จะทำให้
เกิดผลดีก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน เพียงแต่ว่าการคาดการณ์ผลจะกระทำภายใต้การพยายาม
ถือรักษากฎจริยศาสตร์อย่างเคร่งครัดเสมอ

สามารถสรุปได้ว่า แนวคิดความดีความชั่วในจริยศาสตร์คริสต์เดียนั้นถือว่า
พระประสงค์ของพระเจ้าอยู่เหนือสิ่งอื่นใด และเป็นแนวคิดแบบมโนธรรมสัมบูรณ์ คือ ความดี
ความชั่ว เป็นสิ่งที่มีกฎสากลตายตัว ไม่ใช่สิ่งที่ผันแปรไปตามความคิดของผู้อื่น มนุษย์จะรู้
จริยศาสตร์ได้ก็ต่อเมื่อพระเจ้าทรงสำแดงพระประสงค์และพระลักษณะของพระเจ้าให้ประจักษ์ ซึ่ง
อาจกล่าวได้ว่า คริสตจริยศาสตร์มีลักษณะเป็นคำสั่งที่ต้องทำตาม ไม่ใช่เป็นแนวคิดที่เปิดพื้นที่ให้
ศาสนิกชนตีความเอง แต่อย่างไรก็ตาม การจะวิเคราะห์ว่าสิ่งใดผิดหรือถูก ควรทำหรือไม่ควรทำ

^๗ โรม. ๒/๑๒-๑๓

^๘ อพยพ. ๒๐/๑.

จำเป็นต้องมีหลักธรรมอื่นๆ ประกอบ เช่น เจตนาเป็นอย่างไร หากไม่ทำจะเกิดอะไรขึ้น บาปไหน
 มากน้อยกว่ากันระหว่างทำหรือไม่ทำ เป็นต้น

๓.๑.๒ การตีความในพระคัมภีร์

พระคัมภีร์ได้สะท้อนให้ทราบว่า พระเจ้าไม่ได้ทรงสำแดงให้มนุษย์รู้จักพระองค์และ
 พระประสงค์ของพระองค์อย่างสมบูรณ์ทั้งหมดในคราวเดียว แต่ทรงสำแดงให้มนุษย์รู้เพิ่มขึ้น
 เรื่อยๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน และการสำแดงเพิ่มขึ้นแต่ละขั้นก็เพียงพอต่อการเชื่อฟังพระองค์ใน
 แต่ละยุคสมัย ซึ่งเรียกการทรงสำแดงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นี้ว่า “การทรงสำแดงแบบก้าวหน้า”

(Progressive Revelation) ด้วยเหตุนี้ จริยศาสตร์ที่พระเจ้าทรงให้มนุษย์ถือปฏิบัติจึงมี
 ความก้าวหน้าเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ไปด้วย จริยศาสตร์ในพระคัมภีร์มีลักษณะเป็นพัฒนาการที่ต่อเนื่อง
 แบ่งได้เป็นขั้นๆ คือ

ขั้นแรก จริยศาสตร์ยุคปฐมกาล เป็นจริยศาสตร์ยุคเริ่มต้น เป็นผลมาจากมนธรรม

พื้นฐานที่ทรงประทานแก่มนุษย์

ขั้นที่สอง จริยศาสตร์ยุคพระบัญญัติ พระเจ้าทรงประทานบัญญัติสิบประการแก่ชน
 ชาติอิสราเอลผ่านทางโมเสส เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานทางจริยศาสตร์ในการทำพันธสัญญาที่จะเป็น
 ประชากรของพระเจ้า รวมทั้งพระบัญญัติประกอบอื่นๆ

ขั้นที่สาม จริยศาสตร์ยุคพระเยซูคริสต์ พระเยซูคริสต์ได้ทรงพัฒนาการยึดถือ
 พระบัญญัติสิบประการจากการถือปฏิบัติตรงตามตัวหนังสือ ไปสู่การยึดถือพระบัญญัติขึ้น
 สมบูรณ์ คือถือปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของพระบัญญัติเหล่านั้น และทรงเพิ่มเติมด้วย
 จริยศาสตร์แห่งความรัก และการเอาชนะตนเองหรือปฏิเสธตนเอง เพื่อจะสามารถทำความดีในขั้น
 ที่สูงกว่าพื้นฐานพระบัญญัติ

ขั้นที่สี่ จริยศาสตร์ยุคพระวิญญาณบริสุทธิ์ หลังจากพระเยซูคริสต์เสด็จสู่สวรรค์แล้ว
 พระวิญญาณบริสุทธิ์ได้ทำพระราชนิพนธ์ผ่านเหล่าสาวกของพระเยซูให้ยังคงยึดถือจริยศาสตร์ที่
 พระเยซูคริสต์สอน และได้รับขยายความเพิ่มเติมไปสู่การมีจริยศาสตร์แห่งเสรีภาพ คือเป็น
 จริยศาสตร์ที่หลุดพ้นจากการตกอยู่ใต้บังคับบัญชาของพระบัญญัติ และใช้จิตสำนึกผิดชอบที่
 ได้รับการเปลี่ยนแปลงจิตใจให้ “บังเกิดใหม่” โดยพระวิญญาณบริสุทธิ์ ซึ่งพระวิญญาณจะช่วยใน
 การพิจารณาว่าอะไรควรไม่ควร แล้วแสดงออกมาเป็น “ผลของพระวิญญาณบริสุทธิ์” อันเป็น
 ความดีที่สูงกว่าบรรทัดฐานที่พระบัญญัติกำหนดไว้อย่างมาก

จากหลักการพื้นฐานแห่งหลักการตีความหมายของพระคัมภีร์และการประยุกต์ใช้อย่างถูกต้อง ทำให้สามารถกำหนดหลักการตีความหมายและการประยุกต์ใช้จริยศาสตร์จากพระคัมภีร์ได้ ดังนี้

(๑) ยึดถือจริยศาสตร์ในยุคของพระเยซูคริสต์และพระวิญญาณบริสุทธิ์พระเจ้าทรงสำแดงแบบก้าวหน้า จากพระคัมภีร์เดิมแล้วมาสมบูรณ์ในพระคัมภีร์ใหม่ จริยศาสตร์ในยุคของพระเยซูคริสต์และพระวิญญาณบริสุทธิ์ก็เป็นจริยธรรมที่พัฒนามาถึงขั้นสูงสุด ฉะนั้นคริสเตียนจึงต้องยึดจริยศาสตร์ของพระเยซูและพระวิญญาณบริสุทธิ์เป็นบรรทัดฐาน ในขณะที่ก็ต้องยึดจริยศาสตร์ของพระบัญญัติด้วย และเมื่อใดที่มีการขัดแย้งกันระหว่างจริยศาสตร์ของพระบัญญัติและจริยศาสตร์ของพระเยซูและพระวิญญาณบริสุทธิ์ เราต้องยึดถือหลักจริยศาสตร์ของพระเยซูและพระวิญญาณบริสุทธิ์เป็นหลัก

ในกรณีของจริยศาสตร์จากพระบัญญัติก็ยังคงยึดถือ แต่ต้องพิจารณาดูก่อนว่าพระบัญญัติเหล่านั้นถูกตีความใหม่ในพระคัมภีร์ใหม่แล้วหรือไม่ ? ถูกยกเลิกโดยพระคัมภีร์ใหม่แล้วหรือไม่ ? ถูกทำให้สำเร็จสมบูรณ์ในพระคัมภีร์ใหม่แล้วหรือไม่ ? หรือถูกแทนที่ด้วยจริยศาสตร์อื่นที่สูงกว่าเดิมแล้วหรือไม่ ? ตัวอย่างเช่น ปัจจุบันนี้คริสต์ศาสนิกชนไม่ต้องทำการถวายสัตวบูชาตามพระบัญญัติอีกต่อไปแล้ว เนื่องจากการสิ้นพระชนม์ไถ่บาปของพระเยซูทำให้รูปแบบการนมัสการเปลี่ยนแปลงไปแล้ว ไม่ต้องมีการถวายเครื่องเผาบูชา การใช้พลับพลา และระบบบรูโรหิตอีกต่อไป การเข้าสู่หนדת่านเปาโลก็คือว่าไม่ต้องทำแล้วเช่นกัน

ส่วนพระบัญญัติด้านสังคมก็ไม่ต้องปฏิบัติตามแล้วเช่นกัน เนื่องจากสภาพสังคมไม่เหมือนกัน หรือปัจจุบันมีมาตรการอื่นมาทดแทนได้ดีกว่าแล้ว เช่น ห้ามรับประทานเนื้อสัตว์บางชนิด^๙ ก็สามารถแทนที่ด้วยมาตรการทางสาธารณสุขสมัยใหม่ ซึ่งก้าวหน้ากว่าและดีกว่าในยุคพระบัญญัติ หรือการให้เอาหินขว้างคนที่ทำผิดพระบัญญัติจนถึงแก่ความตาย^{๑๐} ก็ถูกแทนที่ด้วยระบบการลงโทษโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นระบบที่ก้าวหน้ากว่าและดีกว่าในยุคพระบัญญัติ

(๒) ในการปฏิบัติตามคำสั่งต่างๆ ในพระคัมภีร์ ให้ปฏิบัติตามเฉพาะคำสั่งทั่วไปที่ให้ใช้กับผู้เชื่อทุกคน ทุกสถานการณ์และทุกยุคสมัย

หลายคำสั่งในพระคัมภีร์เป็นคำสั่งทั่วไปที่ใช้กับผู้เชื่อทุกคน ทุกสถานการณ์และทุกยุคทุกสมัยเท่านั้น เช่น “อย่าฆ่าคน” “อย่าเป็นพยานเท็จ” “จงให้เกียรติบิดามารดา” เป็นต้น แต่หลายคำสั่งก็เป็นคำสั่งเฉพาะเจาะจงสำหรับบางคนบางสถานการณ์ หรือบางยุคสมัยเท่านั้น

^๙ เลวีนิติ. ๑๑/๕.

^{๑๐} เลวีนิติ. ๒๐/๒๑ ; ๒๔/๑๕-๑๖.

คริสต์ศาสนิกชนในปัจจุบันต้องปฏิบัติตามเฉพาะคำสั่งทั่วไปเท่านั้น ส่วนคำสั่งที่เฉพาะเจาะจงสำหรับบางบุคคล บางสถานการณ์ หรือบางยุคสมัย คริสต์ศาสนิกชนไม่ต้องปฏิบัติตาม นอกจากเราจะเห็นว่าคำสั่งนั้นยังมีประโยชน์และไม่ได้ขัดแย้งกับคำสั่งทั่วไปอื่นๆ ตัวอย่างเช่น คำสั่งที่ให้ผู้หญิงต้องใช้ผ้าคลุมศีรษะในขณะที่อธิษฐานหรือเผยแพร่พระวจนะ ส่วนผู้ชายห้ามคลุม^{๑๑} หรือคำสั่งที่ว่า “จงต้อนรับกันด้วยธรรมเนียมอันบริสุทธิ์”^{๑๒}

คำสั่งเหล่านั้นถือได้ว่าเป็นคำสั่งที่มีสำหรับเงื่อนไขทางวัฒนธรรมในยุคหนึ่งเท่านั้น ในยุคปัจจุบันที่วัฒนธรรมเปลี่ยนไปแล้ว เราก็ไม่ต้องถือปฏิบัติตามคำสั่งเหล่านั้นอีกต่อไป หรืออาจถือปฏิบัติตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของคำสั่งนั้น โดยต้องประยุกต์วิธีปฏิบัติให้สอดคล้องกับสภาพวัฒนธรรมปัจจุบัน ซึ่งการที่เราจะตีความหมายและประยุกต์ใช้คำสั่งเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง เราต้องพิจารณาพระคัมภีร์จากบริบท ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม และศาสนศาสตร์ อย่างรอบด้าน

(๓) ปฏิบัติตามคำสั่งในพระคัมภีร์โดยตีความตามเจตนาของคำสั่งนั้น ตัวอย่างเช่น

คำตรัสของพระเยซูที่ว่า “ถ้าผู้ใดมาหาเราและไม่ชิงบิดามารดาบุตรภรรยา และพี่น้องชายหญิง แม้ทั้งชีวิตของตนเองด้วย ผู้นั้นจะเป็นสาวกของเราไม่ได้”^{๑๓} พระองค์ไม่ได้หมายความว่าตรงตามตัวหนังสือว่าให้เกลียดชังจริงๆ เป็นเพียงการใช้สำนวนที่เกินจริงเพื่อให้ความรู้สึกที่รุนแรง ความหมายที่แท้จริงตามเจตนารมณ์ของพระเยซูคือให้รักพระองค์มากที่สุดเหนือสิ่งอื่นใด

(๔) ปฏิบัติตามคำสั่งในพระคัมภีร์โดยต้องเข้าใจความหมายนั้นตามโลกทัศน์ของผู้เขียนในยุคสมัยนั้น และประยุกต์กับปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม

ศัพท์ทางจริยศาสตร์ในพระคัมภีร์หลายคำเป็นคำที่มีความหมายชัดเจน คนทุกยุคสมัยสามารถเข้าใจตรงกัน เช่นคำว่า “โกง” “ขโมย” “โกหก” “ฆ่า” แต่บางคำก็มีความหมายที่ผันแปรไปตามทворณะของผู้อ่านแต่ละคนและแต่ละยุคสมัยด้วย เช่นคำว่า “ฟุ่มเฟือย” “สุขภาพ” “โลก” “หญิง” “อัยยาศัยดี” เป็นต้น ความฟุ่มเฟือยของคนยุคหนึ่งก็มักไม่ตรงกับความคิดของคนอีกยุคหนึ่งด้วย ฉะนั้น เมื่อเราจะนำคำสอนทางจริยศาสตร์ของพระคัมภีร์มาใช้ เราจึงต้องตีความหมายคำศัพท์เหล่านี้อย่างระมัดระวัง โดยต้องพยายามตีความตามความคิดของผู้เขียนในยุคหนึ่งว่าหมายถึงอะไรแน่ แล้วจึงจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในยุคปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง

^{๑๑} โครีนธ์ ฉบับที่หนึ่ง. ๑๑/๕-๑๖.

^{๑๒} โรม. ๑๖/๑๖.

^{๑๓} ลูกา. ๑๔/๒๖.

(๕) ปฏิบัติตามคำสั่งในพระคัมภีร์ตามระดับความเคร่งครัดของคำสั่ง ในพระคัมภีร์มีประโยคที่เป็นคำสั่งมากมาย ทั้งคำว่า “จง” “อย่า” “ต้อง” “ห้าม” คำสั่งเหล่านี้ถือเป็นจริยศาสตร์ที่คริสต์ศาสนิกชนต้องรักษา แต่ปัญหาที่น่าคิดตามมาคือบรรดาคำสั่งทางจริยศาสตร์ทั้งหลายในพระคัมภีร์นั้นเป็นคำสั่งที่ต้องรักษาอย่างเคร่งครัดระดับเท่ากันหมดหรือไม่ ? ตัวอย่างเช่น คำสั่งที่ว่า “อย่าฆ่าคน” กับ “อย่าเป็นหนี้อะไรใคร” หรือ “อย่ากระวนกระวายถึงวันพรุ่งนี้” ต้องรักษาเคร่งครัดเท่ากันหรือไม่ ? เราต้องห้ามเป็นหนี้อะไรใครอย่างเด็ดขาดเหมือนกับห้ามฆ่าคนอย่างนั้นหรือเปล่า?

จากการประมวลคำสั่งในพระคัมภีร์ทั้งหมด เราสังเกตพบว่าบรรดาคำสั่งทั้งหลายมีความเคร่งครัดในการสั่งไม่เท่ากัน แบ่งได้เป็น ๓ ระดับคือ หนึ่ง ระดับคำสั่งเคร่งครัด สอง ระดับคำแนะนำ และสาม ระดับเห็นต่างกันได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑) จริยศาสตร์ระดับคำสั่งเคร่งครัด (ห้ามเด็ดขาด) จริยศาสตร์ระดับนี้มีลักษณะเป็นคำสั่งที่ถูกกล่าวถึงอย่างชัดเจน ถูกเน้นอย่างมาก และเน้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่พระคัมภีร์เดิมมาจนถึงพระคัมภีร์ใหม่ มีการระบุว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นบาป การฝ่าฝืนมีการกำหนดโทษที่รุนแรง หรือมีการระบุว่ามีโทษในบึงไฟนรก ตัวอย่างจริยศาสตร์ระดับคำสั่ง เช่น อย่ามีพระเจ้าอื่นอย่านมัสการรูปเคารพ อย่าฆ่าคน อย่าลักทรัพย์ อย่าล่วงประเวณี อย่าโลภ ฯลฯ

๒) จริยศาสตร์ระดับคำแนะนำ (ควร-ไม่ควร) หรือพูดอีกอย่างว่าเป็นจริยศาสตร์ระดับคำแนะนำ ว่าควรหรือไม่ควรทำ ทำได้ก็มีข้อดี การไม่ทำก็มีผลเสียบางประการ แต่ก็ไม่ถึงกับเป็นบาป ตัวอย่างของจริยศาสตร์ระดับคำแนะนำ เช่นคำสั่งในพระคัมภีร์ที่ว่า “จงละเว้นจากการพูดที่ไร้สาระ” ^{๑๔} “อย่าเมินหน้าจากผู้ที่ขอยืมจากท่าน” ^{๑๕} “อย่าเป็นหนี้อะไรใคร” ^{๑๖} ฯลฯ อย่างไรก็ตามแม้การไม่ปฏิบัติจริยศาสตร์ในระดับคำแนะนำจะไม่ถือว่าเป็นบาป แต่คริสต์ศาสนิกชนก็ควรถือปฏิบัติด้วยเช่นกัน เพราะจะทำให้ชีวิตเราเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และพระเจ้าอย่างสูงสุด ตัวอย่างของจริยศาสตร์ระดับคำแนะนำเช่น ไม่ควรบริโภคสิ่งที่ไม่โทษต่อร่างกาย หรือสิ่งที่เสเพลแล้วติด ควรกินดื่มพอดี ไม่ควรใช้จ่ายฟุ่มเฟือย อย่าเกียจคร้าน ควรมีมารยาท ควรแต่งกายให้เหมาะสม ไม่ควรดูทีวีมากเกินไป อย่าไปในสถานที่อโคจร อย่าทำงานหนักจนไม่มีเวลาให้ครอบครัว ควรรู้จักเกรงใจคนอื่น ฯลฯ

^{๑๔} มัทธิว. ๖/๒๐.

^{๑๕} มัทธิว. ๕/๔๒.

^{๑๖} โรม. ๑๓/๘.

๓) จริยศาสตร์ระดับเห็นต่างกันได้ (แล้วแต่จิตสำนึกของแต่ละคน) เรื่องของ จริยศาสตร์ระดับเห็นต่างกันได้เป็นจริยศาสตร์ที่ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกผิดชอบของแต่ละคน ดังที่ท่าน เปาโลกล่าวไว้ว่า มีบางคนถือวันในขณะที่คนอื่นไม่ถือ บางคนไม่รับประทานเนื้อในขณะที่คนอื่น รับประทาน ซึ่งก็ไม่มีใครผิดหรือถูก เพราะแต่ละทางเลือกก็มีเหตุผลที่สมควร ฉะนั้นทั้งสองฝ่าย ควรยอมรับซึ่งกันและกัน และไม่บังคับให้อีกฝ่ายต้องถือปฏิบัติตามความเชื่อของตน^{๑๗}

จริยศาสตร์ที่เห็นต่างกันได้มักเป็นเรื่องที่พระคัมภีร์ไม่ได้กล่าวถึงหรือกล่าวถึงไม่ชัดเจน หรือพระคัมภีร์มีทั้งข้อที่สนับสนุนและคัดค้าน หรือตีความได้หลายอย่าง หรือเป็นเรื่องที่ บรรทัดฐานทางจริยศาสตร์อาจผันแปรไปได้ตามสังคมที่กำลังเปลี่ยนไป หรือตามทิวทัศน์การกำลัง ก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ^{๑๘} หรือเป็นจริยศาสตร์ที่แม้มีข้อดีแต่ก็มีข้อด้อยด้วย หรือเป็นจริยศาสตร์ที่เหมาะสม กับแต่ละคนไม่เหมือนกัน หรือเหมาะสมแต่ละสังคมไม่เหมือนกัน ประเด็นในลักษณะนี้ให้ขึ้นอยู่กับ คุณพินิจของคริสต์ศาสนิกชนแต่ละคนเองว่าจะถือปฏิบัติหรือไม่อย่างไร ตามหลักการที่ว่าผู้เชื่อทุกคนต่างเป็นพวกปุโรหิตหลวงของพระเจ้าเหมือนกัน^{๑๙} ทุกคนเป็นผู้รับใช้ของพระคริสต์ที่ต่างมีสิทธิ์ ตัดสินใจตามจิตสำนึกของตนเอง และก็ต้องรับผิดชอบต่อพระองค์เอง^{๒๐}

จริยศาสตร์ระดับเลือกได้มีกรณีมากมาย เช่น คริสต์ศาสนิกชนบางคนเลือกจะไม่ดูหนัง หรือดูทีวีเลย โดยถือว่ามีเนื้อหาที่ไม่ดีแฝงอยู่มากมาย ในขณะที่คนอื่นยังดูอยู่เพราะถือว่ายังมี เนื้อหาที่เป็นประโยชน์อยู่มาก หรือ คริสต์ศาสนิกชนบางคนเลือกจะไม่ดื่มไวน์เพราะคิดว่าจะทำให้ เมา ขณะที่บางคนก็ดื่มเพราะคิดว่าดีต่อสุขภาพ เราคงต้องยอมรับว่าจริยศาสตร์หลายเรื่องมี ความเห็นต่างกันมากในหมู่คริสต์ศาสนิกชนขึ้นอยู่กับแนวการตีความหมายพระคัมภีร์ การ ตีความหมายพฤติกรรม ความเชื่อ ธรรมเนียมประเพณีที่ยึดถือมาช้านาน โลกทัศน์และความรู้สึก ส่วนตัว

(๖) ในการประเมินสิ่งที่เป็นความบาป ต้องตระหนักว่าความบาปมีหลายระดับความ หนักเบา

คำสั่งต่างๆ ในพระคัมภีร์ที่ถือเป็นจริยศาสตร์ระดับเคร่งครัด เป็นคำสั่งที่หากฝ่าฝืนแล้ว ถือว่า “บาป” สิ่งที่จะพิจารณาคือคำสั่งที่พระคัมภีร์ถือว่าเป็นบาปมีอะไรบ้าง? และบาปแต่ละอย่าง มีน้ำหนักเท่ากันหมดหรือไม่? อย่างไร

^{๑๗} โรม. ๑๔/๑, ๕, ๑๒, ๒๒.

^{๑๘} เลวีนิติ. ๑๒/๕.

^{๑๙} ปฐมกาล. ๒/๙.

^{๒๐} โครีนธ์ ฉบับที่หนึ่ง. ๔/๑-๕.

บาปตามที่ปรากฏในพระคัมภีร์หมายถึงการไม่เชื่อฟังพระเจ้าทุกชนิด แต่พระคัมภีร์ก็ยังสะท้อนว่าบาปของการไม่เชื่อฟังพระเจ้าในแต่ละอย่างนั้นมีความหนักเบาไม่เท่ากัน และส่งผลร้ายไม่เท่ากัน ฉะนั้นจึงสามารถจัดประเภทของบาปได้เป็น ๒ ประเภทคือ บาปหนักและบาปเบา บาปหนัก คือ การฝ่าฝืนพระบัญญัติของพระเจ้า และกระทำโดยรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นบาป แต่ยังทำด้วยความตั้งใจและเต็มใจ ส่วนบาปเบา คือ การไม่เชื่อฟังพระเจ้าโดยการไม่พยายาม เช่นเดียวกับบาปหนัก แต่กระทำไปโดยไม่รู้ หรือไม่ได้ตั้งใจทำ หรือไม่เต็มใจทำ ยกตัวอย่างเช่น การขโมยมือถือเป็นบาปหนักแต่การไม่ช่วยคนจนถือเป็นบาปเบา หรือ การขโมยถือเป็นบาปหนัก แต่ถ้าขโมยเพราะยากจนมาจนไม่มีจะกิน ก็ถือว่าเป็นบาปเบา

สิ่งนี้สะท้อนอยู่ในพระคัมภีร์หลายตอนด้วยกัน พระคัมภีร์กล่าวว่าบาปคือ การประพฤติผิดธรรมบัญญัติ ^{๒๑} แต่บางคนก็ทำผิดพระบัญญัติโดยรู้ว่าสิ่งนั้นผิดแต่เจตนากระทำ ^{๒๒} ในขณะที่พระเยซูทรงกล่าวถึงการทำผิดเรื่องเดียวกันแต่จะได้รับโทษหนักเบาไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับการรับรู้ที่ไม่เท่ากัน ^{๒๓} และพระคัมภีร์เดิมก็กล่าวถึงการลงโทษที่ต่างกันระหว่างการทำผิดโดยเจตนาและไม่เจตนา การทำบาปโดยรู้ตัวกับไม่รู้ตัว ^{๒๔}

ในเรื่องของบาปเบาที่ว่า เป็นการไม่เชื่อฟังพระเจ้าโดยการไม่พยายามทำในสิ่งที่รู้ว่าดี นั้น มาจากพระธรรมยากอบ ๔:๑๗ ที่กล่าวว่า “เหตุฉะนั้นผู้ใดรู้ว่าอะไรเป็นความดีและไม่ได้กระทำ คนนั้นจึงมีบาป” ฉะนั้นบาปจึงไม่ได้เป็นเพียงการฝ่าฝืนพระบัญญัติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการไม่ทำให้สิ่งที่รู้ว่าดีอีกด้วย เช่น การปล่อยให้คนที่ประสบอุบัติเหตุตายทั้งที่เราช่วยได้ถือเป็นบาป และถ้าเราไม่ช่วย เขาผู้นั้นก็ต้องตาย อย่างไรก็ตาม การถือว่าเรื่องใดเป็น “บาปจากการไม่ทำสิ่งที่รู้ว่าดี” ต้องมีเงื่อนไขว่า (๑) ต้องเป็นเรื่องที่ถ้าเราไม่ทำแล้วจะเกิดความชั่วขึ้นเท่านั้น ไม่รวมถึงสิ่งที่รู้ว่าดีทุกเรื่อง เพราะไม่ใช่ทุกเรื่องที่เราหากเราไม่ทำทั้งที่รู้ว่าดีจะเป็นบาปไปเสียหมด (๒) เรื่องนั้นต้องอยู่ในวิสัยที่เราทำได้ด้วย ไม่ใช่เพียงรู้ว่าดีเท่านั้น

เรื่องของบาปหนักบาปเบานอกจากจะประเมินตามการเกณฑ์ที่ว่ามาแล้ว ยังอาจแบ่งตามระดับความเสียหายที่เกิดต่อบุคคลอื่นด้วย เช่น บาปของการฆ่าย่อมหนักกว่าบาปจากการขโมย หรือบาปทางการกระทำหนักกว่าบาปทางความคิด เช่น บาปแห่งการขโมยย่อมหนักกว่าบาปจากความโลภ บาปจากการล่วงประเวณีย่อมบาปกว่าจากใจกำหนัด นอกจากนี้ยังอาจแบ่ง

^{๒๑} ยอห์น. ๓/๔.

^{๒๒} มาระโก. ๓/๕-๖ ; ลูกา. ๑๙/๔๗-๔๘ ; ๒๒/๒.

^{๒๓} มัทธิว. ๑๐/๑๔-๑๕ ; ๑๑/๒๑-๒๔.

^{๒๔} กันดารวิถี. ๑๕/๒๕-๓๑.

ความหนักเบาของบาปตามสามัญสำนึกของปวงชนด้วย เช่น ท่านเปาโลถือว่าการไม่ช่วยเหลือผู้คนในครอบครัวตัวเองถือว่าเป็นบาปเทียบได้กับการปฏิเสธพระคริสต์ และถือว่าชั่วยิ่งกว่าคนบาปทั่วไปที่ไม่ได้เชื่อในพระคริสต์เสียอีก ^{๒๕} พระเยซูทรงถือว่าการละเมิดกฎวันสะบาโตไม่ใช่เรื่องสำคัญ ^{๒๖}

ผลของบาปหนักและบาปเบาต่างกันอย่างไร ? หากคริสต์ศาสนิกชนทำบาปหนักและทำอย่างเป็นปกติวิสัย นั่นเป็นสิ่งที่สะท้อนว่าเรายังไม่ได้มีความเชื่อที่แท้จริงในพระคริสต์ ซึ่งก็แสดงว่าเรายังไม่ได้บังเกิดใหม่ ซึ่งเราย่อมยังต้องถูกพิพากษาในนรก แต่หากคริสต์ศาสนิกชนทำบาปเบา และไม่ได้ทำอย่างเป็นปกติวิสัย ^{๒๗} บาปนั้นจะไม่ทำให้เราขาดจากความรักของพระคริสต์ แต่ทำให้ความสัมพันธ์ของเรากับพระองค์มีปัญหา ซึ่งเราจำเป็นต้องมีการสำนึกสารภาพและขออภัยจากพระองค์ที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองให้พ้นจากการกระทำนั้น

บาปหนักมีอะไรบ้าง ? และบาปเบา มีอะไรบ้าง ? พระคัมภีร์ไม่ได้ระบุว่า บาปเบา มีอะไรบ้าง แต่ระบุว่าบาปหนักมีอะไรบ้าง บาปหนักก็คือการฝ่าฝืนพระบัญญัติซึ่งมีระบุชัดเจนแล้วในคัมภีร์ ซึ่งแน่นอนว่าต้องเป็นพระบัญญัติที่ถูกตีความใหม่โดยพระเยซูแล้ว พระบัญญัติที่คริสต์ศาสนิกชนต้องยึดถือคือ พระบัญญัติสิบประการ และพระบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับพระบัญญัติสิบประการ อันได้แก่

๑. การไม่นับถือพระเจ้าสูงสุด หรือไม่นับถือพระเจ้าเพียงองค์เดียว ซึ่งรวมถึงการไม่เชื่อในพระเยซูคริสต์ด้วย อีกทั้งยังไปนับถือพระอื่นแทนที่พระองค์ หรือนับถืออย่างอื่นเท่าเทียมพระองค์ ข้อนี้ยังรวมถึงการใช้ไสยศาสตร์ทุกรูปแบบ ^{๒๘}
๒. การนหมิ่นการรูปเคารพ ^{๒๙}
๓. การไม่ให้เกียรติต่อพระนามของพระองค์ ^{๓๐}
๔. การทำงานโดยไม่ให้ตนเองและผู้อื่นได้หยุดพัก รวมถึงการทำให้ผู้อื่นเป็นดังทาส ^{๓๑}

^{๒๕} มัทธิว. ๕/๘.

^{๒๖} มัทธิว. ๑๒/๑-๑๒.

^{๒๗} ยอห์น. ๕/๑๘.

^{๒๘} อพยพ. ๒๐/๓ ; เลวีนิติ. ๒๐/๒๗.

^{๒๙} อพยพ. ๒๐/๔-๖.

^{๓๐} อพยพ. ๒๐/๗.

^{๓๑} อพยพ. ๒๐/๘-๑๑.

๕. การฆ่าคน รวมทั้งการทำร้าย ไปจนถึงความเกลียดชังและปรารถนาร้ายต่อผู้อื่นในทุกรูปแบบ^{๓๒}
๖. ความอกตัญญูต่อบิดามารดา ทั้งด้วยการไม่ให้เกียรติและไม่ดูแล^{๓๓}
๗. การล่วงประเวณี ไปจนถึงการประพฤติผิดทางเพศทุกรูปแบบ ตลอดจนการมีใจกำหนดกับผู้อื่นที่ไม่ใช่คู่สมรส^{๓๔}
๘. การคดโกงทุกรูปแบบ^{๓๕}
๙. การโกหก^{๓๖}
๑๐. การโลภของของผู้อื่น รวมถึงการฉ้อฉล^{๓๗}

ในส่วนของบาปเบาผู้วิจัยวิเคราะห์ว่าอาจเป็นการนำการกระทำสองอย่างที่เป็นบาปมาเปรียบเทียบกัน เช่น การฆ่า นาย ก. เป็นบาป แต่ถ้าไม่ฆ่า นาย ก. ก็จะไปทำต่อผู้อื่นต่ออีกร้อยคน เช่นนี้ ก็ถือว่า การฆ่า นาย ก. เป็นบาปน้อย เนื่องจากเป็นการหยุดไม่ให้บาปใหญ่เกิดขึ้น แต่ถ้าเกิดขึ้นเดี่ยวๆ เช่น การฆ่า การโกหก การล่วงประเวณี เหล่านี้ถือเป็นบาปหนักทั้งสิ้น

๓.๒ หลักจริยศาสตร์คริสเตียน

ในการนำเสนอหลักจริยศาสตร์คริสเตียน ผู้วิจัยขอแบ่งตามเกณฑ์ของศาสตร์คริสต์ คือ จริยศาสตร์ขั้นต้น และจริยศาสตร์ขั้นสูง โดยมีลักษณะดังนี้

๑. หลักจริยศาสตร์ขั้นต้น จริยศาสตร์ขั้นต้นหรือจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐานเป็นข้อปฏิบัติที่ชาวคริสต์จะต้องปฏิบัติตามน้ำพระทัยของพระเป็นเจ้า อันประกอบด้วยปัญญาตามหลักมูลฐานจริยธรรมพระคัมภีร์คือ การนอบน้อมเชื่อฟังต่อพระทัยของพระเจ้า โดยมีข้อปฏิบัติมี ๕ ข้อ คือ^{๓๘}

^{๓๒} อพยพ. ๒๐/๑๓.

^{๓๓} อพยพ. ๒๐/๑๒.

^{๓๔} อพยพ. ๒๐/๑๔ ; เลวีนิติ. ๒๐/๑๐-๒๐.

^{๓๕} อพยพ. ๒๐/๑๕.

^{๓๖} อพยพ. ๒๐/๑๖.

^{๓๗} อพยพ. ๒๐/๑๗.

^{๓๘} เอนลี เอช. บาร์เนทท์, **คริสเตียนจริยธรรม**, แปลโดย ทอด ประทีปเสน, (กรุงเทพมหานคร:

อุทธรณาการพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๒๕.

๑) อย่าฆ่าคน การห้ามฆ่ามนุษย์นั้นก็เพราะความรักผู้อื่น ถ้าไม่มีความรักผู้อื่นซึ่งเป็นเพื่อนมนุษย์ด้วยกันก็สามารถฆ่ากันได้ มนุษย์ทุกคนเป็นบุตรของพระเจ้า เป็นทรัพย์สินสมบัติที่มีคุณค่าของพระเจ้า อาณิสสที่เกิดขึ้น มีดังนี้

- ๑.๑ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
- ๑.๒ เป็นผู้ที่มีบิรารมาก
- ๑.๓ เป็นที่รักของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน
- ๑.๔ เป็นที่ต้องการของสังคม
- ๑.๕ ไม่มีใครปองร้าย

๒) อย่าล่วงประเวณีผิวเมียเขา ถ้าเรารักผู้อื่นแล้ว เราจะไม่ประพฤติผิดในของรักของผู้อื่น ไม่ประพฤติผิดในทางกาม ในทางประเวณีในของรักของบุคคลอื่น เพราะการที่เราไม่รักผู้อื่นจะทำให้เรากล้าทำชั่วในเรื่องอื่นๆ เช่น การประพฤติผิดในกามหรือในประเวณี อาณิสสที่เกิดขึ้น มีดังนี้

- ๒.๑ ทำให้เป็นที่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- ๒.๒ ทำให้ปราศจากระแวงสงสัย
- ๒.๓ ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก
- ๒.๔ ทำให้มีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น
- ๒.๕ ทำให้ไม่นอกใจซึ่งกันและกัน

๓) อย่าลักทรัพย์ การลักขโมย ช้อฉก คอรัปชั่นนั้นก็เหมือนกัน ถ้าเรารักผู้อื่นแล้ว เราก็ไม่สามารถฉ้อฉน จี้ปล้น หรือขโมยอะไรของใคร อาณิสสที่เกิดขึ้น มีดังนี้

- ๓.๑ ทำให้มีความเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่น
- ๓.๒ ทำให้เป็นที่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน
- ๓.๓ ทำให้เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง
- ๓.๔ ทำให้สามารถเข้ากับสังคมได้ทุกระดับชั้น
- ๓.๕ ทำให้เป็นที่ต้องการของสังคม

๔) อย่าเป็นพยานเท็จต่อเพื่อนบ้าน ถ้าเรารักผู้อื่น เราก็จะไม่โกหกเพราะเราไม่ต้องการทำให้ผู้อื่นเสียหาย ถ้าคนเรายังรักผู้อื่นอยู่เราก็โกหกใครไม่ได้ เราก็ไม่มีช่องทางจะโกหกใครได้ อาณิสสที่เกิดขึ้น มีดังนี้

- ๔.๑ ทำให้เป็นที่เชื่อถือของเพื่อนบ้าน
- ๔.๒ ทำให้เป็นคนพูดอ่อนหวาน

๔.๓ ทำให้เป็นที่รักของเพื่อนบ้าน

๔.๔ ทำให้เป็นคนรู้จักความละเอียดรอบาป

๔.๕ ทำให้เป็นคนที่ไม่มีใครปองร้าย

๕) อย่าโลก ถ้าเรารักผู้อื่น เราก็จะไม่กลัวกระทบกระทั่งผู้อื่น และเราจะไม่กล้าแต่จะต้องของมีนเมา เพราะเรากลัวว่าจะไปทำร้ายเขา หรือเป็นการรักษาสุขภาพของตนเองด้วย ความรักจึงเป็นสิ่งสำคัญ คือ รักผู้อื่น ถ้ารักผู้อื่นอย่างรักตัวเองแล้ว จริยศาสตร์ก็จะเป็นไปตามกฎของมันเอง ตามธรรมชาติ อาณิสสค์ที่เกิดขึ้น มีดังนี้^{๓๙}

๕.๑ ทำให้เป็นคนรู้จักความพอใจในฐานะและทรัพย์สินสมบัติที่ตนมี

๕.๒ ทำให้รู้จักพึงตนเอง

๕.๓ ทำให้เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง

๕.๔ ทำให้ประเทศชาติมีชื่อเสียงในทางที่ดี

๕.๕ ทำให้เป็นที่ต้องการของสังคม

ความรัก ทำให้บุคคลมีจิตใจที่กว้างขวาง อ่อนโยน ไม่โกรธ ไม่ขาดความพากเพียร ไม่รอการตอบแทน ไม่จดจำความผิดที่ได้รับ ไม่รู้สึกขมขื่นหรืออยากแก้แค้นในการใส่ความมีความมั่นคงในการทำมาหากิน และรักศัตรู ยอมสละทุกอย่าง เพราะเห็นแก่ความรักต่อพระผู้เป็นเจ้า เหล่านี้ เป็นความรักที่แท้จริง ซึ่งสามารถสรุปคุณค่าเมื่อได้ปฏิบัติจริยศาสตร์ขั้นต้นได้ดังนี้

๑) ทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๒) ทำให้ปราศจากความเบียดเบียนซึ่งกันและกัน

๓) ทำให้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว

๔) ทำให้รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น

๕) ทำให้รู้จักความดีในสิ่งที่ตนมีอยู่

๖) ทำให้เป็นที่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน

๗) ทำให้สามารถเข้ากับสังคมได้ทุกระดับชั้น

๘) ทำให้เกิดความเลื่อมใสของคนที่ไม่เลื่อมใส

๙) ทำให้เศรษฐกิจเจริญรุ่งเรือง

๑๐) ทำให้ประเทศชาติมีชื่อเสียงในทางที่ดีงาม

^{๓๙} ภาคพันธสัญญาเดิมและพันธสัญญาใหม่, พระคริสตธรรมคัมภีร์, (กรุงเทพมหานคร: สมาคมพระคริสตธรรมไทย, ๑๙๙๑), เฉลยธรรมบัญญัติ, ๕/๑๗-๒๐.

๒. หลักจริยศาสตร์ชั้นสูง พระคัมภีร์ได้กล่าวถึงหลักจริยศาสตร์ชั้นสูงที่มนุษย์มีต่อพระเจ้า ซึ่งเพียงพอสำหรับคนยุคหนึ่งสมัยหนึ่งเท่านั้น ต่อมาพระเจ้าทรงเห็นว่ามนุษย์กระทำความหยาบช้ามากขึ้น พระองค์จำเป็นต้องเสด็จมาไถ่บาป และสั่งสอนพวกเขาให้เตรียมชีวิตเพื่อเข้าถึงอาณาจักรของพระองค์ หลักจริยศาสตร์ต่างๆ ที่มีในคัมภีร์ใหม่จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ขยายความจากคำสอนในพระคัมภีร์เก่า อันเป็นหลักปฏิบัติที่ละเอียดพิสดารกว่าที่มีมาแต่เดิมซึ่งมีดังนี้

๑) พระบัญญัติข้อที่หนึ่ง “อย่ามีพระเจ้าอื่นนอกเหนือจากเรา” เป็นการบูชาพระองค์อย่างสูงสุดในฐานะที่พระองค์เป็นพระเจ้าผู้สร้างและเป็นเจ้านายสูงสุด เราต้องนมัสการพระเจ้าภายในคือ เชื่อ ไว้วางใจ รัก และเคารพ บูชาพระองค์ในจิตใจ และเราต้องนมัสการพระเจ้าภายนอก คือ แสดงความเชื่อ ไว้วางใจ รัก และบูชาด้วยกิจการภายนอก เช่น การสวดภาวนา การไปวัด และร่วมพิธีกรรมต่างๆ พระบัญญัติข้อที่หนึ่ง บอกถึงหลักอธิปไตยของพระเจ้า เพราะพระยะเวห์เท่านั้น เป็นพระเจ้าของชาติอิสราเอล ก็จะต้องไม่มีผู้อื่นเป็นพระเจ้าอีก พระเจ้าไม่ยอมให้คนของพระองค์แบ่งความจงรักภักดีให้แก่พระองค์ แต่จะต้องมอบให้แก่พระองค์จนหมดสิ้น เพื่อถือพระบาอัลเข้ามาชนเชื่อถือคู่เคียงกับศาสนาของชาติเฮบราย พระบาอัลนี้ถือกันว่าเป็นพระเจ้าแห่งฝนและเทพเจ้าแห่งความอุดมสมบูรณ์ ถ้าพระบาอัลมีบทบาทคู่กับพระยะโฮวาก็จะถูกลดระดับลงมาเป็นแค่เทพเจ้าของคนไม่รู้จักรับพระเจ้าเท่านั้นเอง ผู้พยากรณ์อิสยาห์ได้ต่อต้านการเป็นศาสนานี้อย่างอาจหาญ แสดงออกในการประชันกันระหว่างพระบาอัลกับพระยะเวห์บนภูเขาซามะเรล^{๔๐}

การผิดบัญญัติข้อที่หนึ่ง คือ การละเลยเพิกเฉย, การเคารพบูชาคนหรือสิ่งอื่นขึ้นแทนพระเจ้า, การเชื่อถือหรือพึ่งพาอาศัยอำนาจที่นอกไปจากฤทธิ์อำนาจของพระเจ้า และการทูลราจาร^{๔๑}

๒) พระบัญญัติข้อที่สอง “อย่าทำรูปเคารพสำหรับตนเพื่อเป็นรูปสิ่งหนึ่งสิ่งใด” พระบัญญัติข้อนี้ต้องการให้ท่านนมัสการล้วนๆ ด้วยใจจริง ไม่ต้องนมัสการพระเจ้าผู้สร้างอย่างที่เราเอาสิ่งที่พระองค์ได้สร้างไว้นั้นมาทำเป็นรูปร่างขึ้นแล้วนมัสการเป็นผู้สร้าง อย่าไปกราบไหว้หรือปรนนิบัติรูปเหล่านั้น จะนำสิ่งของต่างๆ มาแทนพระเจ้าไม่ได้ พระเจ้ายังมีชีวิตอยู่ เพียงแต่พระองค์ทรงเปลี่ยนสภาพที่อยู่เท่านั้น เราจะนมัสการพระเจ้าจะต้องนมัสการด้วยวิญญาณและความจริง

^{๔๐} อพยพ. ๒๐/๓.

^{๔๑} บาทหลวงชัชวาลย์ แสงแก้ว, คู่มือเตรียมรับศีลมหาสนิทอย่างสง่า, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อัสสัมชัญ, ๑๙๙๐/๒๕๓๓), หน้า ๘๓.

๓) พระบัญญัติข้อที่สาม “อย่าออกพระนามพระเยโฮวาห์พระเจ้าอย่างไม่สมควร”^{๔๒} พระบัญญัติข้อนี้เรียกร้องให้ทางการนมัสการอย่างเป็นทางการนมัสการล้วนๆ อธิปไตยของพระเจ้ายังเป็นอธิปไตยทางฝ่ายจิตวิญญาณอีกด้วย และต้องนมัสการด้วยวิญญาณและความจริง ต้องไม่นมัสการพระเจ้าผู้สร้างอย่างที่น่าเอาสิ่งที่พระองค์ได้สร้างไว้นั้น มาทำเป็นรูปร่างขึ้น แล้วนมัสการเป็นสร้างวัตถุที่ทำเป็นรูปขึ้นจะเห็นผู้นมัสการจากพระวิญญาณของพระเจ้ามานมัสการวัตถุนั้นเอง พระเจ้าทรงหวังความสะอาดของการนมัสการ มองโทษของบิดาให้ตกลงถึงบุตรถึงสามี่ ถึงสี่อายุคน คือ ความชั่วของผู้เกลียดชังพระองค์ ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเป็นประสบการณ์คือว่า บิดามารดาทำชั่วยอมส่งอิทธิพลในมน้าวไปถึงบุตรให้ทำชั่ว ความรักของพระเจ้ายกแผ่ไปถึงคนในยุคต่างๆ เป็นเรือนพันๆ คือคนผู้รักพระเจ้า และรักษาพระบัญญัติของพระองค์จะประกาศความรักนี้ได้แจ่มชัด^{๔๓}

๔) พระบัญญัติข้อที่สี่ “จงถือวันสะบาโตถือเป็นวันบริสุทธิ์”^{๔๔} สะบาโต นั้นแปลมาจากคำภาษาฮีบราวยว่า “แชปบาท” แปลว่า “พัก” พระเจ้าได้ทรงสร้างทุกสิ่งทุกอย่างในหกวัน และทรงพักในวันที่เจ็ด ทรงอวยพร และทรงชำระวันนั้นไว้ วันสะบาโต กลายเป็นเครื่องหมายของพันธสัญญาระหว่างพระเจ้ากับคนของพระองค์^{๔๕} และยังเป็นวันของการไถนาพระคุณที่ทรงปลดปล่อยออกจากประเทศอียิปต์^{๔๖} เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกทุกๆ สัปดาห์ถึงการผ่านพ้นอันตรายส่วนทางคริสต์ศาสนาเป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกทุกๆ สัปดาห์ถึงการฟื้นคืนมาจากความตาย แต่เป็นวันอาทิตย์ไม่ใช่วันเสาร์

วันสะบาโตของเฮบราวย เป็นทั้งวันพักและวันนมัสการ มนุษย์และสัตว์ต่างหยุดพักการทำงานในวันนี้ ทั้งคนทั้งสัตว์ต่างต้องการมีอิทธิพลหรือฟื้นฟูให้มีวันพักขึ้นมากอีก และมันยังเป็นวันของการนมัสการด้วย พระเยซูเองได้เสด็จไปยังธรรมศาลาและพระวิหารในวันสะบาโตร่วมการนมัสการตามหลักเกณฑ์ แต่ไม่ได้ถือตามกฎหมายหมิ่นอันเป็นข้อกฎหมายที่พวกธรรมาจารย์ชาวยิวตั้งขึ้นเพิ่มเติมอีกมากมาย

^{๔๒} อพยพ. ๒๐/๔.

^{๔๓} มัทธ. ๕/๓๓-๓๗.

^{๔๔} อพยพ. ๒๐-๘.

^{๔๕} เอเสเคียล. ๒๐/๑๒.

^{๔๖} เลวีนิติ. ๑๙/๓๔.

๕) พระบัญญัติข้อที่ห้า “จงให้เกียรติแก่บิดามารดาของเจ้า” ^{๔๗} คือ เป็นการสั่งให้ทุกคนปฏิบัติหน้าที่ในครอบครัวและหน้าที่ในสังคม ซึ่งเป็นหน้าที่ระหว่างบิดามารดากับบุตร และหน้าที่ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ย่อย หรือผู้ที่อยู่ในความอุปการะของตน ผู้ย่อยมีหน้าที่เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ พลเมืองดีมีหน้าที่เคารพเชื่อฟังผู้บริหารแผ่นดิน และถือกฎหมายตลอดจนทำหน้าที่เป็นพลเมืองดี ดังเช่น หน้าที่ในการรักผู้อื่นเหมือนรักตนเอง

๖) พระบัญญัติข้อที่หก “อย่าฆ่าคน” ^{๔๘} เป็นคำแปลที่ใกล้ที่สุด เพราะคำภาษาฮีบราวยที่ว่า “ฆ่า” นั้นหมายถึง “ฆ่าคน” การฆ่าคนด้วยเหตุผล การฆ่าคนตามคำพิพากษาของศาล การฆ่าคนในการสงคราม การฆ่าคนอันเป็นการลงโทษหมู่ เหล่านี้ชาติฮีบราวยไม่จัดเข้าอยู่ในข่ายฆ่าคนตามความหมายของพระบัญญัตินั้น ^{๔๙} แม้ว่าพระบัญญัตินี้มุ่งการคุ้มครองชีวิตภายในนิคมของยิว แต่ก็ยังประกอบเป็นเกณฑ์สากลของความศักดิ์สิทธิ์แห่งชีวิตบุคคล อันศักดิ์สิทธิ์แท้ของมนุษย์นั้นชีวิตของเขาก็ยังไม่ศักดิ์สิทธิ์มากเท่าบุคลภาพของเขา ไม่มากเท่าสัมพันธ์ของเขา ไม่มากเท่าสัมพันธ์ของเขากับพระเจ้า การฆ่าคนเป็นการลบล้างสัมพันธ์ภาพนี้ เพราะเป็นการทำลายแบบพระฉายาของพระเจ้าในมนุษย์ ^{๕๐} เพราะหลักเทวศาสตร์นี้ที่การขัดขวางการฆ่าคนควรต้องให้มีอยู่และสมเหตุสมผลทีเดียว

ตามพระบัญญัตินี้หมายรวมไปถึงการทำร้ายร่างกาย และวิญญาณของผู้อื่น ตลอดถึงการทำอันตรายแก่เขา เช่น การทำให้บาดเจ็บพิการ หรือถึงแก่ความตาย การฆ่าคนเป็นบาปหนักร้ายแรง เพราะเป็นการละเมิดสิทธิ์เหนือมนุษย์ซึ่งเป็นของพระเจ้าแต่ผู้เดียว พระบัญญัตินี้ยังมุ่งไปถึงการคุ้มครองชีวิตภายในนิคมของยิว มันก็ยังประกอบเป็นเกณฑ์สากลของความศักดิ์สิทธิ์แห่งชีวิตบุคคล ด้านอันศักดิ์สิทธิ์แท้ของมนุษย์นั้น ชีวิตของเขาก็ยังไม่ศักดิ์สิทธิ์มากเท่าบุคลภาพของเขา ไม่มากเท่าความสัมพันธ์ของเขากับพระเจ้า

๗) พระบัญญัติข้อที่เจ็ด “อย่าล่วงประเวณีฝ่าเมียเขา” ^{๕๑} พระบัญญัตินี้สั่งให้เราเคารพและรักษาความบริสุทธิ์ในร่างกายของตนเองและผู้อื่น ห้ามกิจการทุกอย่างที่ผิดต่อความบริสุทธิ์และห้ามแสวงหาหรือเสี่ยงอันตรายต่อความบริสุทธิ์ กิจการที่ผิดต่อความบริสุทธิ์ การจงใจ

^{๔๗} อพยพ. ๒๐/๑๒.

^{๔๘} อพยพ. ๒๐/๑๓.

^{๔๙} ก็นดาวิถี. ๓๕/๒๓. ; อพยพ. ๒๑/๑๒.

^{๕๐} ปฐมกาล. ๙/๖.

^{๕๑} อพยพ. ๒๐/๑๔.

ทำผิดทางเพศเพื่อหาความสุขในกามารมณ์ทุกชนิดซึ่งตนไม่มีสิทธิ์ เช่น การพูด ฟัง มองดู สัมผัส และกิจการลามกทุกชนิด

๘) พระบัญญัติข้อที่แปด “อย่าลักทรัพย์” พระบัญญัติข้อนี้สั่งให้รักษาความยุติธรรมและเคารพกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น พระบัญญัติข้อนี้เป็นการคุ้มครองสิทธิแก่ทรัพย์สินของบุคคล เป็นหลักมาแต่เดิมที่ให้ทรัพย์สินส่วนบุคคลสงบอยู่ การ “ลักทรัพย์” มีความหมายว่าไม่เพียงขโมยกันอย่างตรงไปตรงมาเท่านั้น แต่ถ้าวลักทรัพย์ยังมีขึ้นในรูปแปลงร่างอีกด้วย เช่น การทำธุรกิจที่เอาเปรียบการใช้ตำแหน่งหน้าที่ทำรายได้ หรือการถือเอาความอ่อนแอและความเขลาของคนอื่นมาเป็นประโยชน์แก่ตน คนร้ายรายคนมีอำนาจราชศักดิ์มีโอกาสขโมยทรัพย์สินประชาชนได้โดยไม่มีโทษ พระบัญญัติข้อนี้ใช้กับทุกประการเท่าๆ กัน ไม่ว่าจะขโมยด้วยวิธีใด^{๕๒}

๙) พระบัญญัติข้อที่เก้า “อย่าเป็นพยานเท็จใส่ร้ายเพื่อนบ้าน”^{๕๓} ทรงบัญญัติสั่งให้รักษาความจริง และเคารพชื่อเสียงของผู้อื่น บำบัดความจริงและผิดต่อชื่อเสียงของผู้อื่น คือ โกหก, เป็นพยานเท็จ, ใส่ความ, นินทา, พิกพาคาด้วยเบาะความ, เผยความลับผิดยุติธรรม^{๕๔}

บัญญัติ “อย่าเป็นพยานเท็จใส่ร้ายเพื่อนบ้าน” พันธะที่จะต้องพยายามตามความจริงต่อเพื่อนบ้านเป็นหลักเกณฑ์ของพระบัญญัติข้อนี้ น้ำหนักของมันอยู่ที่อย่าเป็นพยานเท็จปรักปรำใครในศาลสาธารณะความ โง่ก็ดี จ๋าก็ดี พยานก็ต้องบอกความจริงในการสอบ โดยไม่ต้องเลี้ยวเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด ความนัยของพระบัญญัตินี้ที่กว้างออกไปอีกก็คือ ห้ามการดิฉิน นินทา พูดเรื่องเล่าเรื่องไม่เป็นจริง ชุบซิบส่อเสียด ยกยอปอปั้น เหล่านี้เป็นการ “ประหารอารมณ์” การประหารอารมณ์กันด้วยการชุบซิบ ส่อเสียดไม่ทำให้เกิดประโยชน์อันใด

๑๐) พระบัญญัติข้อที่สิบ “อย่าโลภ”^{๕๕} พระบัญญัติข้อนี้ทรงสั่งให้รักษาความยุติธรรมในใจและห้ามคิดปรารภนา หรือมักได้ทรัพย์สมบัติของผู้อื่นที่ผิดยุติธรรม การคิดมุ่งหมายจะได้ทรัพย์สมบัติผู้อื่นเป็นบาปหนักหรือบาแล้วแต่กรณี ความมักได้หรือความโลภในทรัพย์สมบัติเป็นเหตุให้ทำผิดยุติธรรมได้ทุกชนิด การถือความยากจนตามแบบอย่างของพระเยซูเจ้าเป็นวิธีที่ดีที่สุดเพื่อชนะความมักได้ วิธีขจัดความมักได้ในทรัพย์สมบัติคือ การทำมาหากินอย่างสุจริตเพื่อจะมีสิ่งที่ต้องการ และพึงพอใจในฐานะและทรัพย์สมบัติที่ตนมี^{๕๖}

^{๕๒} มัทธิว. ๕/๒๘.

^{๕๓} เฉลยธรรมบัญญัติ. ๑๕/๗-๑๑.

^{๕๔} บทหลวงชี้ชาวลย์ แสงแก้ว, คู่มือเตรียมรับศีลมหาสนิทอย่างสง่า, หน้า ๑๐๒.

^{๕๕} อพยพ. ๒๐/๑๗.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๕.

สรุปได้ว่า จริยศาสตร์ชั้นสูงนี้คือการรักพระเจ้าอย่างหมดจิตใจและกระทำตามคำสั่งของพระองค์ ซึ่งเป็นไปตามพระบัญญัติ ๑๐ ประการ จึงเหมือนกับเป็นหน้าที่ที่มนุษย์จะต้องกระทำต่อพระเจ้า เมื่อทุกคนปฏิบัติตามพระบัญญัติ ๑๐ ประการ ได้แล้วก็เท่ากับเขาได้ปฏิบัติบูชาต่อพระเจ้าซึ่งสำคัญยิ่งกว่าามิสบูชา ในขณะที่เดียวกันความรักที่เขามีต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์โลกก็จะเกิดขึ้นในที่สุดกุศลแห่งความดีที่ปฏิบัติมากก็จะเกิดแก่ตัวเขาเอง พระบัญญัติ ๑๐ ประการ จึงเป็นเหมือนกับบทบัญญัติต่อพระเจ้า ต่อเพื่อนบ้าน และต่อตนเอง

หากมองอย่างผิวเผิน จริยศาสตร์คริสต์เถียนทั้งขั้นต้นและชั้นสูง ก็เหมือนหลักธรรมของพุทธศาสนาเถรวาท คือ ห้ามฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ผิดประเวณี มุสา และเสพสุราเมรัย หากมองอย่างนี้ สามารถกล่าวได้ว่า การทำสงครามที่เป็นธรรมที่มีการฆ่าถือเป็นผิดบาป รวมถึงหากมีการกระทำผิดในข้ออื่นๆ ตามมา เช่น ลักทรัพย์ เป็นต้น ก็จะต้องทวิความผิด และบาปที่ก่อก็ใหญ่หลวงมากตามลำดับ แต่ในทางเดียวกัน ชีวิตจริงของมนุษย์เรามีบ่อยครั้งที่ต้องพบกับสภาพการณ์ที่มีความขัดแย้งในการตัดสินใจทางจริยศาสตร์ เป็นภาวะที่ต้องตัดสินใจระหว่างทางเลือกสองทาง หรืออาจมากกว่านั้น และทั้งสองทางก็ถือว่ามีจริยศาสตร์ แต่จำเป็นต้องเลือกเพียงทางเลือกเดียว เช่น เมื่อเราถูกเกณฑ์ทหารและถูกส่งไปรบที่ชายแดน และต้องยิงต่อสู้กับข้าศึก เราจะทำอย่างไร ? ฆ่าคนก็บาปแต่ไม่ป้องกันประเทศก็ไม่ถูก จากที่ได้กล่าวมาหากนำมาเทียบกับคำสอนในพระคัมภีร์ส่วนที่อธิบายเกี่ยวกับการรักษาความดีและความยุติธรรมของสังคมจะพบว่า การรักษาความดีและความยุติธรรมของสังคมส่วนรวมเป็นความดีชั้นสูงกว่าการรักษาชีวิตคนบางคน แม้ว่าการฆ่าคนจะเป็นข้อห้ามในพระบัญญัติสิบประการ (รวมถึงจริยศาสตร์ขั้นต้น) แต่พระบัญญัติก็ให้มีการลงโทษคนทำผิดบางอย่างถึงขั้นประหารชีวิต เพื่อรักษาความดีงามและความยุติธรรมของสังคมเอาไว้ ความผิดในกรณีแบบนี้ เช่น การฆ่าเพราะต้องทำสงครามที่เป็นธรรม เป็นต้น หรือการกล่าวถึงการทำประโยชน์กับคนจำนวนมากเป็นความดีชั้นสูงกว่าการทำประโยชน์กับคนจำนวนน้อย พระคัมภีร์สอนไม่ให้เห็นแก่ตัวและให้เห็นแก่ประโยชน์ต่อผู้อื่นเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้อื่นมีเป็นจำนวนมากว่า

สามารถกล่าวได้ว่า คริสต์จริยศาสตร์มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกับทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรม และแนวคิดประโยชน์นิยมที่คำนึงถึงส่วนรวมก่อนส่วนตัว และส่วนหนึ่งก็คล้ายกับแนวคิดแบบพุทธ คือ การฆ่าคือบาป แต่บาปที่เกิดจากการฆ่าก็ไม่เท่ากัน เช่น การฆ่าด้วยเจตนาจะบาปมากกว่าการฆ่าเพื่อรักษาชีวิตของตนเองและความถูกต้องเสมอ

๓.๓ กรณีศึกษาสงครามครูเสด : คริสต์กับอิสลาม

สงครามครูเสด (Crusades แปลว่า สงครามไม้กางเขน) เป็นชุดสงครามรบนอกประเทศทางศาสนา ที่ถูกทำให้ศักดิ์สิทธิ์โดยสมเด็จพระสันตะปาปาอูร์บงที่ ๒ และศาสนจักรคาทอลิก มีเป้าหมายที่แถลงไว้เพื่อฟื้นฟูการเข้าถึงที่ศักดิ์สิทธิ์ในและใกล้เยรูซาเล็มของศาสนาคริสต์ เยรูซาเล็มเป็นนครศักดิ์สิทธิ์และสัญลักษณ์ของศาสนาเอบราฮัมหลักทั้งสาม (ศาสนายูดาห์ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม)^{๕๗}

สงครามครูเสดเป็นสงครามระหว่างพวกคริสเตียนในยุโรปกับพวกมุสลิมที่ยึดครองนครเยรูซาเล็มในปาเลสไตน์ ซึ่งเป็นดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาคริสต์ พวกคริสเตียนยกทัพไปโจมตีดินแดนของพวกมุสลิม โดยอ้างว่าเพื่อปลดปล่อยนครเยรูซาเล็ม สงครามครูเสดดำเนินอยู่ในช่วงเวลาเกือบ ๒๐๐ ปี และก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาการของยุโรปทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ชาวยุโรปยกทัพไปทำสงครามครูเสดรวม ๖ ครั้ง เหตุผลโดยรวมของการทำสงครามคือปลดปล่อยนครเยรูซาเล็มอันศักดิ์สิทธิ์จากการควบคุมของพวกมุสลิม แต่เมื่อวิเคราะห์จากเหตุการณ์ต่างๆ แล้ว พบว่าการสนับสนุนสงครามครูเสดของชาวยุโรปเกิดจากสาเหตุสำคัญ คือ ความศรัทธาต่อศาสนาคริสต์ เหตุผลทางการเมืองและการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ความศรัทธาต่อศาสนาคริสต์เป็นเหตุผลสำคัญที่ผลักดันให้ชาวยุโรปเดินทางไปทำสงครามครูเสด เนื่องจากคริสต์ศตวรรษที่ ๑๑ ชาวคริสต์จากยุโรปที่เดินทางไปแสวงบุญยังนครเยรูซาเล็มถูกพวกเติร์กที่ยึดครองปาเลสไตน์อยู่ขัดขวางและบางคนถูกสังหาร สำนึกว่าติดกันซึ่งเป็นองค์การสูงสุดของศาสนาคริสต์ได้เรียกร้องให้ชาวคริสต์ไปร่วมรบเพื่อชิงนครเยรูซาเล็มจากพวกมุสลิม นักบวชที่ร่วมในสงครามจะเย็บเครื่องหมายกางเขนที่ทำด้วยผ้าติดไว้บนเสื้อผ้าของตน จึงถูกเรียกว่า “crusader” ซึ่งมีความหมายว่า “ผู้ที่ติดเครื่องหมายกางเขน” และเป็นที่มาของชื่อสงครามครูเสด

ใน ค.ศ. ๑๐๙๕ สันตะปาปาอูร์บงที่ ๒ (Urban II) เรียกประชุมผู้นำทางศาสนาและขุนนางที่มีอำนาจในเขตต่างๆ ของฝรั่งเศสเพื่อให้ยุติการสู้รบแย่งชิงอำนาจกัน และช่วยกันปกป้องศาสนาคริสต์ ในปีถัดมาสันตะปาปาทรงนำทัพในสงครามครูเสดครั้งที่ ๑ ผู้เข้าร่วมสงครามซึ่งมีจำนวนมาก มาจากดินแดนต่างๆ ทั่วยุโรป เพราะเชื่อว่าการไปรบเพื่อศาสนาจะเป็นการไถ่บาปที่

^{๕๗} “สงครามครูเสด”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: th.wikipedia.org/wiki/สงครามครูเสด, [๑๕ พ.ค.

ยิ่งใหญ่ ผู้ที่เสียชีวิตในสงครามครูเสดจะได้ขึ้นสวรรค์ สันตะปาปาทรงให้สัญญาว่าทรัพย์สินและครอบครัวของนักรบครูเสดจะได้รับความคุ้มครองจากศาสนจักร นักรบที่มีหนี้สินจะได้รับการยกเว้นหนี้และนักโทษคดีอาญาที่ไปร่วมรบก็จะได้รับอภัยโทษด้วย นักรบครูเสดได้รับชัยชนะในสงครามครูเสดครั้งที่ ๑ และสามารถยึดนครเยรูซาเลม จากนั้นก็สร้างเขตปกครองของชาวคริสต์ในปาเลสไตน์ขึ้นหลายแห่ง อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้นนักรบครูเสดเลิทัพกลับยุโรปแล้ว พวกมุสลิมก็กลับมาบูรณารามนครเยรูซาเลมอีกและยึดเมืองของชาวคริสต์ในปาเลสไตน์บางเมือง ทำให้สงครามครูเสดยืดเยื้อต่อไป

สำนักวาติกันได้ขอร้องให้กษัตริย์และผู้ครองนครรัฐในยุโรปยกทัพในสงครามครูเสดครั้งที่ ๒ (ค.ศ. ๑๑๘๗-๑๑๘๙) และครั้งที่ ๓ (ค.ศ. ๑๑๘๙-๑๑๙๒) แต่นักรบครูเสดก็ไม่สามารถปราบปรามพวกมุสลิมได้ ดังนั้น สันตะปาปาอินโนเซนต์ที่ ๓ (Innocent III) จึงชักชวนพวกอัศวินและขุนนางในฝรั่งเศสไปรบในสงครามครูเสดครั้งที่ ๔ (ค.ศ. ๑๒๐๒-๑๒๐๔) แต่นักรบครูเสดกลับไปยึดครองกรุงคอนสแตนติโนเปิล หลังจากนั้นสำนักวาติกันก็ยังคงสนับสนุนให้นักรบครูเสดไปรบกับพวกมุสลิมอีก แต่ในที่สุดเมื่อเอเคอร์ (Acre) ซึ่งเป็นฐานที่มั่นของชาวคริสต์ในปาเลสไตน์แห่งสุดท้ายถูกพวกมุสลิมยึดครองใน ค.ศ. ๑๒๙๑ ทำให้สงครามครูเสดยุติลง

เหตุผลทางการเมืองในการทำสงครามนั้น ในสมัยกลาง สถาบันศาสนามีอิทธิพลทางการเมืองเหนือกษัตริย์และประมุขของดินแดนต่างๆ จะเห็นได้ว่าสันตะปาปาเป็นผู้ประกอบพิธีถวายมงกุฎแก่กษัตริย์และจักรพรรดิแห่งจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ เพื่อแสดงถึงการมอบอำนาจทางโลกให้แก่กษัตริย์หรือจักรพรรดิในนามของพระเจ้า การชักนำให้กษัตริย์และประมุขของดินแดนต่างๆ ส่งกองทัพอไปรบกับพวกมุสลิมในสงครามครูเสดทั้งหลาย แสดงถึงอิทธิพลทางการเมืองของสันตะปาปาที่มีเหนือกษัตริย์และประมุขของดินแดนต่างๆ ขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นว่า การที่กษัตริย์และประมุขเหล่านั้นไปร่วมรบในสงครามครูเสดก็ได้เกิดจากศรัทธาต่อศาสนาคริสต์เพียงประการเดียว แต่ยังเป็นการตอบสนองนโยบายของสันตะปาปาเพื่อความมั่นคงทางการเมืองของตนด้วย

ด้านการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สงครามครูเสดได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะพ่อค้าในแหลมอิตาลีซึ่งได้รับผลประโยชน์จากการขนส่งทหารและเสบียงอาหารให้กับกองทัพครูเสดไปยังปาเลสไตน์ ขณะเดียวกันพ่อค้าเหล่านั้นก็แสวงหาประโยชน์อื่นจากนักรบครูเสดด้วย ดังกรณีพ่อค้าเมืองเวนิส (Venice) เสนอจะลดค่าขนส่งที่มีมูลค่าสูงให้กับกองทัพครูเสดหากยินดียกทัพไปตีเมือง ซารา (Zare) ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญบนฝั่งทะเลเอเดรียติก (Adriatic Sea) และเป็นผู้แข่งทางการค้าที่สำคัญของเวนิส

อย่างไรก็ตาม การทำสงครามครูเสดก็ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของยุโรป ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

ด้านการเมือง สงครามครูเสดส่งผลกระทบทางการเมืองอย่างกว้างขวาง กล่าวคือ ประการแรก สงครามครูเสดทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างยุโรปและโลกมุสลิมเสื่อมลง เนื่องจากทั้งสองฝ่ายต่างมีอคติต่อกัน ประการที่สอง การที่นักรบครูเสดบุกยึดกรุงคอนสแตนติโนเปิลใน สงครามครูเสดครั้งที่ ๔ ได้ทำให้จักรวรรดิไบแซนไทน์อ่อนแออย่างมาก กระทั่งไม่อาจต้านทานการรุกรานของพวกออตโตมันเติร์กและล่มสลายไปในที่สุด ประการที่สาม สงครามครูเสดมีผลให้ระบบฟิวดัลของยุโรปเสื่อมลง เนื่องจากขุนนางและอัศวินซึ่งปกครองดูแลแมนเนอร์ของตนในเขตต่างๆ ต้องไปร่วมรบในสงครามครูเสด ทำให้กษัตริย์มีอำนาจปกครองดินแดนต่างๆ เพิ่มขึ้น ซึ่งรวมถึงการจัดเก็บภาษีจากราษฎรและการเกณฑ์ทัพ กระทั่งสามารถพัฒนารัฐชาติได้ในเวลาต่อมา

ด้านเศรษฐกิจ สงครามครูเสดส่งผลกระทบที่สำคัญทางเศรษฐกิจ คือ ประการแรก หลังสงครามครูเสดยุติลงแล้ว พ่อค้ายุโรปโดยเฉพาะในแหลมอิตาลีประสบปัญหาการเดินทางเรือในเขตทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เพราะเมืองท่าบางแห่งอยู่ใต้อำนาจของพวกมุสลิมซึ่งมีอคติต่อชาวยุโรป นอกจากนี้พ่อค้ายุโรปยังประสบปัญหาการขายการค้ากับดินแดนตะวันออกตามเส้นทางบก ซึ่งต้องผ่านดินแดนของพวกมุสลิม ดังนั้น ชาวยุโรปจึงต้องพัฒนาเส้นทางทะเล โดยเฉพาะการเดินทางเรืออ้อมแอฟริกาไปยังเอเชียที่ประสบความสำเร็จในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 และมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติในเวลาต่อมา ส่วนประการที่สอง การติดต่อกับตะวันออกกลางในช่วงสงครามครูเสดทำให้ชาวยุโรปรู้จักบริโภคสินค้า และผลิตภัณฑ์จากตะวันออกกลาง เช่น ข้าว น้ำตาล มะนาว ผลแอปเปิ้ล และผ้าป่านมัสลิน ซึ่งกลายเป็นสินค้าที่ยุโรปนำเข้าเป็นประจำ

ด้านสังคม สงครามครูเสดทำให้เกิดผลกระทบทางสังคม คือ ประการแรก สงครามครูเสดได้เปิดโลกทัศน์ของชาวยุโรปเกี่ยวกับ “โลกตะวันออก ” โดยเฉพาะความก้าวหน้าและเทคโนโลยีของชาวตะวันออก เช่น การใช้ดินปืนในการทำสงคราม ต่อมาชาวยุโรปได้นำความรู้นี้ไปพัฒนาเป็นอาวุธปืนและสามารถทำสงครามชนะชาวเอเชีย ทำให้ยุโรปกลายเป็นมหาอำนาจของโลก ประการที่สอง นักรบครูเสดมาจากดินแดนต่างๆ ในสังคมของระบบฟิวดัลที่ไม่มีโอกาสรู้จักโลกภายนอกมากนัก เมื่อได้พบปะเพื่อนนักรบอื่นๆ จึงได้แลกเปลี่ยนทัศนคติและองค์ความรู้ต่อกัน ทำให้เกิดการหลอมหลอมทางด้านวัฒนธรรมและความคิดของชาวยุโรป โดยเฉพาะในการแสดงออกทางความคิดการวิพากษ์วิจารณ์ และการเปิดรับแนวคิดใหม่ ซึ่งรากฐานของขบวนการมนุษยนิยมที่เติบโตในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ และยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุดมการณ์

เสรีนิยมของยุโรปสมัยใหม่ และประการที่สาม สงครามครูเสดเปิดโอกาสให้สตรีได้พัฒนาสถานะของผู้นำในสังคมและชุมชน เนื่องจากสามีต้องไปรบในสงคราม ภรรยาจึงต้องบริหารจัดการและดูแลทรัพย์สินรวมทั้งข้าทาสบริวารและผลประโยชน์ต่างๆ ส่งผลให้สังคมยอมรับศักยภาพและความสามารถของสตรี ซึ่งเป็นพลังสำคัญส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคม^{๕๘}

สงครามครูเสดเกิดขึ้นหลายครั้ง แต่ครั้งที่สำคัญที่ใหญ่ที่สุดเกิดขึ้นระหว่างศตวรรษที่ ๑๑ ถึง ๑๓ ซึ่งมีสงครามใหญ่ๆ เกิดขึ้นถึง ๙ ครั้ง ในมหาสงครามนี้และยังมีสงครามย่อยๆ เกิดอีกหลายครั้งในระหว่างนั้น และมีสงครามย่อยๆ เกิดขึ้นตลอดศตวรรษที่ ๑๖ จนถึงยุคเรอเนซองส์และการปฏิรูปศาสนา ซึ่งในรายงานฉบับนี้จะขอให้รายละเอียดสงครามครูเสดครั้งที่ ๑-๓ ไว้พอสังเขป ดังนี้

สงครามครูเสดครั้งที่ ๑ ค.ศ.๑๐๙๕-๑๑๐๑

สงครามครูเสดครั้งที่ ๑ (First Crusade) เป็นสงครามครูเสดที่เริ่มขึ้นใน ค.ศ.๑๐๙๕ โดยสมเด็จพระสันตะปาปาอูร์บะที่ ๒ แห่งกรุงโรมรวบรวมกองทัพชาวคริสต์ไปยังกรุงเยรูซาเลม

จุดประสงค์หลักของสงครามก็เพื่อเป็นตอบรับคำขอจาก จักรพรรดิอเล็กซิออสที่ ๑ คอมเนนอสแห่งจักรวรรดิไบแซนไทน์ผู้ทรงส่งทูตมายังตะวันตก เพื่อขอให้ส่งกองทัพไปช่วยในการต่อต้านการรุกรานของเซลจุกเติร์กจากอานาโตเลียที่ในปัจจุบันคือตุรกี จุดประสงค์อื่นในที่สุดก็กลายมาเป็นจุดประสงค์หลักที่รวมทั้งการกู้เมืองศักดิ์สิทธิ์แห่งเยรูซาเลม และดินแดนศักดิ์สิทธิ์คืนโดยผู้นับถือคริสต์ศาสนา และการปลดแอกคริสเตียนตะวันออกจากการอยู่ภายใต้การปกครองของอิสลามทั้งอัสซิน และชาวนาจากหลายประเทศในยุโรปตะวันตกเดินทางทางบก และทางน้ำไปยังเยรูซาเลม และยึดเมืองคืนได้ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ.๑๐๙๙ และก่อตั้งราชอาณาจักรเยรูซาเลม, อาณาจักรตริโปลี, ราชอาณาจักรอันติโอก และอาณาจักรเอเดสสา แม้ว่าผลประโยชน์ที่ได้มาจะยืนยาวอยู่เพียงไม่ถึงสองร้อยปี แต่สงครามครูเสดครั้งที่ ๑ ก็เป็นส่วนหนึ่งของการตอบโต้ของฝ่ายผู้นับถือคริสต์ศาสนาต่อชัยชนะของอิสลาม และเป็นก้าวใหญ่ก้าวแรกของยุโรปตะวันตกในการเปิดการค้าขายกับต่างประเทศที่ยุติไปตั้งแต่การล่มสลายของจักรวรรดิโรมันตะวันตก^{๕๙}

^{๕๘} “สงครามครูเสด”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: metricsyst.wordpress.com/.../สงครามครูเสด-the-crusades-ค-ศ-1096-129 [๑๕ พ.ค. ๒๕๕๗].

^{๕๙} “สงครามครูเสด ครั้งที่ ๑”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: th.wikipedia.org/wiki/สงครามครูเสดครั้งที่_๑ [๑๕ พ.ค. ๒๕๕๗].

สงครามครูเสดครั้งที่ ๒ ค.ศ.๑๑๔๗-๑๑๔๙

สงครามครูเสดครั้งที่ ๒ (Second Crusade) เป็นสงครามครูเสดครั้งสำคัญครั้งที่สองที่เริ่มจากยุโรปในปี ค.ศ.๑๑๔๕ ในการโต้ตอบการเสียอาณาจักรเอเดสซาในปีก่อนหน้านั้น

อาณาจักรเอเดสซาเป็นอาณาจักรครูเสดอาณาจักรแรกที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างสงครามครูเสดครั้งที่ ๑ (ค.ศ.๑๐๙๕-๑๐๙๙) และเป็นอาณาจักรแรกที่ล้ม สงครามครูเสดครั้งที่ ๒ ได้รับการประกาศโดยสมเด็จพระสันตะปาปายูจีนที่ ๓ และเป็นสงครามครูเสดครั้งแรกที่นำโดยพระมหากษัตริย์ยุโรปที่รวมทั้งพระเจ้าหลุยส์ที่ ๗ แห่งฝรั่งเศส และพระเจ้าคอนราดที่ ๓ แห่งเยอรมนี พร้อมด้วยการสนับสนุนของขุนนางสำคัญต่างๆ ในยุโรป กองทัพของทั้งสองพระองค์แยกกันเดินทางข้ามยุโรปไปยังตะวันออกกลาง หลังจากข้ามเข้าสู่ดินแดนของจักรวรรดิไบแซนไทน์ในอานาโตเลียแล้ว กองทัพทั้งสองต่างก็ได้รับความพ่ายแพ้ต่อเซลจุกเติร์ก แหล่งข้อมูลของคริสเตียนตะวันตก--โอโดแห่งดูยล์ (Odo of Deuil) และคริสเตียนซีเรียกอ้างว่าจักรพรรดิมานูเอลที่ ๑ คอมเนนอสแห่งจักรวรรดิไบแซนไทน์ทรงมีส่วนในความพ่ายแพ้ครั้งนี้โดยทรงสร้างอุปสรรคแก่การเดินทางของกองทัพทั้งสองโดยเฉพาะในอานาโตเลีย และทรงเป็นผู้สั่งการโจมตีของเซลจุกเติร์ก กองทัพที่ร่อยหรอที่เหลือของพระเจ้าหลุยส์และพระเจ้าคอนราดก็เดินทางต่อไปยังกรุงเยรูซาเลม และในปี ค.ศ.๑๑๔๘ ก็เข้าโจมตีตามคำสั่งตามคำแนะนำอันไม่สมควร สงครามครูเสดครั้งที่ ๒ จบลงด้วยความล้มเหลวและชัยชนะของฝ่ายมุสลิม และเป็นสงครามที่นำไปสู่การเสียกรุงเยรูซาเลม และสงครามครูเสดครั้งที่ ๓ ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๒

ความสำเร็จอย่างเดียวของสงครามครูเสดครั้งนี้เกิดขึ้นนอกบริเวณเมดิเตอร์เรเนียน เมื่อชนกลุ่มต่างๆ ที่กำลังเดินทางทางเรือไปยัง ดินแดนศักดิ์สิทธิ์ เพื่อไปเข้าร่วมในสงครามที่รวมทั้งเฟล็มมิช, ฟริเซียน, นอร์มัน, อังกฤษ, สกอต และเยอรมันมีโอกาสหยุดช่วยฝ่ายโปรตุเกสจากการเสียเมืองลิสบอนจากการล้อมโดยชาวมัวร์ในปี ค.ศ.๑๑๔๗

ขณะเดียวกัน ใน ยุโรปตะวันออกสงครามครูเสดตอนเหนือครั้งแรกก็เริ่มขึ้นโดยมีจุดประสงค์ในการเปลี่ยนกลุ่มชนที่เป็นเพกัันให้มารับนับถือคริสต์ศาสนา ซึ่งเป็นสงครามที่ดำเนินต่อมาเป็นเวลาอีกหลายร้อยปี^{๖๐}

^{๖๐} “สงครามครูเสด ครั้งที่ ๒”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [th.wikipedia.org/wiki/ สงครามครูเสดครั้งที่ ๒](https://th.wikipedia.org/wiki/สงครามครูเสดครั้งที่_๒) [๑๕ พ.ค. ๒๕๕๗].

สงครามครูเสดครั้งที่ ๓ ค.ศ.๑๑๘๙-๑๑๙๒

สงครามครูเสดครั้งที่ ๓ หรือ สงครามครูเสดกษัตริย์ (Third Crusade หรือ Kings' Crusade) เป็นสงครามครูเสด ที่ฝ่ายผู้นำยุโรปพยายามกู้ดินแดนศักดิ์สิทธิ์คืนจากศอลาฮุดดีน (Salāh al-Dīn Yūsuf ibn Ayyūb)

หลังจากความล้มเหลวของ สงครามครูเสดครั้งที่ ๒ ราชวงศ์เซนกีด (Zengid dynasty) ก็เข้าครอบครองซีเรียและสร้างความขัดแย้งกับฟาติมียะให้ผู้ปกครองอียิปต์ที่เป็นผลที่ทำให้ซีเรียและซีเรียรวมตัวกันภายใต้การนำของศอลาฮุดดีนผู้ใช้อำนาจในการลดอำนาจของรัฐคริสเตียนและยึดเยรูซาเลมในปี ค.ศ.๑๑๘๗ ด้วยความมุ่งมั่นในความเป็นคริสเตียนที่ดี สมเด็จพระเจ้าเฮนรีที่ ๒ แห่งอังกฤษ และพระเจ้าฟิลิปที่ ๒ แห่งฝรั่งเศส ก็ทรงยุติความบาดหมางกัน เพื่อจะร่วมกันนำสงครามครูเสดครั้งที่ใหม่ (แม้ว่าการเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระเจ้าเฮนรีที่ ๒ ในปี ค.ศ.๑๑๘๙ จะต้องทำให้ผู้นำฝ่ายอังกฤษต้องเปลี่ยนไปเป็นสมเด็จพระเจ้าริชาร์ดที่ ๑ แห่งอังกฤษแทนที่

สมเด็จพระจักรพรรดิฟรีดริชที่ ๑ แห่งโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ผู้มีพระชนมายุสูงแล้วก็ทรงรวบรวมกำลังพลและนำกองทัพอันใหญ่โตเดินทางไปยังอานาโตเลียแต่ไปทรงจมน้ำตายเสียก่อนที่จะถึงดินแดนศักดิ์สิทธิ์ ทหารเป็นจำนวนมากที่หมดกำลังใจก็พากันเดินทางกลับหลังจากที่ได้รับชัยชนะหลายครั้ง ฝ่ายคริสเตียนก็ทะเลาะกันเรื่องทรัพย์สินที่ได้จากสงครามเลโอโปลด์ที่ ๕ ยุคแห่งออสเตรีย (Leopold V, Duke of Austria) และพระเจ้าฟิลิปหมดความอดทนกับพระเจ้าริชาร์ดก็เดินทางต่อไปยังดินแดนศักดิ์สิทธิ์ในเดือนสิงหาคม ค.ศ.๑๑๙๑ เมื่อวันที่ ๒ กันยายน ค.ศ. ๑๑๙๒ พระเจ้าริชาร์ดและศอลาฮุดดีนก็ตกลงในสนธิสัญญาที่มีผลทำให้เยรูซาเลมอยู่ภายใต้การครอบครองของมุสลิม แต่นักแสวงบุญคริสเตียนผู้ไม่ถืออาวุธสามารถเดินทางเข้าไปในเมืองเพื่อทำการสักการะได้ พระเจ้าริชาร์ดเสด็จออกจากดินแดนศักดิ์สิทธิ์เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ความล้มเหลวในการยึดเยรูซาเลมคืนนำมาซึ่งสงครามครูเสดครั้งที่ ๔ หกปีต่อมา^{๖๐}

หากนำทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรมไปอธิบายการทำสงครามครูเสดของศาสนาคริสต์จะพบว่า สงครามดังกล่าวไม่มีความชอบธรรมอย่างที่ได้กล่าวอ้างเลย ไม่ว่าจะเป็นวิธีการหรือเจตนาตั้งต้น ความเป็นธรรมในสงครามครูเสดเกิดจากการใช้อำนาจของพระสันตะปาปาที่มีมากกว่ากษัตริย์ในเวลานั้นและบีบบังคับให้คริสต์ศาสนิกชนจับอาวุธไปทำสงคราม เพื่อแย่งชิงเยรูซาเลมซึ่งขัดแย้งต่อคำสอนในพระคัมภีร์ ทั้งนี้เพราะคริสต์ศาสนา เป็นรัฐศาสนา การปกครองและศาสนามีอันหนึ่งอันเดียวกัน จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากที่ผู้นำศาสนาจะใช้อำนาจควบคุมและสั่งการทางการ

^{๖๐} “สงครามครูเสด ครั้งที่ ๓”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [th.wikipedia.org/wiki/ สงครามครูเสดครั้งที่ ๓](https://th.wikipedia.org/wiki/สงครามครูเสดครั้งที่_๓) [๑๕ พ.ค. ๒๕๕๗].

เมือง เช่น การประกาศให้มีการทำสงครามได้ นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า ในการทำสงครามผู้รับคำสั่ง ก็ไม่ได้คำนึงถึงความชอบธรรม คือ ไม่มีการแยกแยะพลเรือนกับทหาร แต่กลับฆ่าฟันทำลายทุกคนที่พบเห็น และมีการแย่งชิงทรัพย์สินมาเป็นของตนเอง ฝ่ายผู้นำก็ใช้แนวคิด “การลบล้างความผิดที่เคยทำมา” มาเป็นโฆษณาชวนเชื่อใจให้ชาวคริสต์ที่มีความศรัทธาในศาสนาแต่ตัวเองคิดว่าเคยทำอะไรผิดไว้ และต้องการล้างบาป ก็ต้องมาทำสงคราม เพราะเป็นสงครามศักดิ์สิทธิ์ เมื่อได้ร่วมทำสงครามแล้ว ความผิดบาปที่เคยทำมาก็จะถูกลบล้าง

ด้วยความที่แนวคิดในการประกาศสงครามที่เป็นธรรมของพระสันตะปาปาไม่ปรากฏในพระคัมภีร์ จึงมีทั้งคนที่เห็นด้วยและเห็นค้าน คนที่เห็นค้านจะเป็นนักศาสนาที่เชื่อมั่นในพระคัมภีร์มากกว่าตัวบุคคล และคิดว่าจริยศาสตร์ของศาสนาเป็นสิ่งสมบูรณ์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ หากการฆ่าถือว่าผิดบาป ก็ต้องผิดบาปในทุกกรณี ไม่สามารถประกาศให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นได้

สงครามครูเสดเกิดขึ้นหลายครั้ง กินเวลานานกว่า ๒๐๐ ปี กำเนิดมาจากการต้องการรักษาอธิปไตยทางศาสนาของผู้นำศาสนาคริสต์ การทำสงครามแต่ละครั้งสร้างความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินทั้งฝ่ายรุกรานและฝ่ายป้องกันเป็นอย่างมาก ในการเกณฑ์คนทำได้ยากบ้างทำได้ง่ายบ้าง ที่ทำได้ยากเพราะบางครั้งขัดต่อคำสอนของศาสนา ทำให้ศาสนิกชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันเป็นสองฝ่ายทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยส่วนใหญ่จะเป็นนักศาสนาที่ต้องการดำเนินรอยตามพระเยซูคริสต์ ส่วนพวกที่เห็นด้วยส่วนใหญ่จะเป็นนักปรัชญาศาสนาที่มีการตีความในพระคัมภีร์ใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสิ่งที่เกิดขึ้น

๓.๔ วิเคราะห์การทำสงครามที่เป็นธรรมด้วยหลักจริยศาสตร์คริสเตียน

แนวคิดการทำสงครามที่เป็นธรรมในทฤษฎีคริสต์ศาสนาคาทอลิกมีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างหลากหลาย เนื่องจากพระคัมภีร์มีการเปลี่ยนแปลงมาตามยุคตามสมัย มีทั้งคำสอนที่เหมือนและแตกต่างกัน จึงมีพื้นที่ในการวิเคราะห์โต้แย้งกัน ซึ่งมีกลุ่มที่ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการทำสงครามที่เป็นธรรม แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑. ทฤษฎีที่ไม่สนับสนุนการทำสงคราม หรือกลุ่มสนับสนุนสันติภาพ กลุ่มสนับสนุนสันติภาพ คือ ทฤษฎีที่ปฏิเสธการต่อสู้ด้วยความรุนแรงทั้งฝ่ายร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณทุกรูปแบบ นอกจากนี้ยังปฏิเสธการใช้ความรุนแรงแบบสงครามเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ยอมรับการต่อสู้ ที่เป็นการฆ่าผู้อื่น และเห็นด้วยกับการใช้วิธีทางอื่นเพื่อให้เกิดสันติภาพ ทฤษฎีสนับสนุนสันติภาพเกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคแรกของประวัติศาสตร์คริสตจักร ผู้นำคริสต์ศาสนิกชนบางคน เช่น ออริเจน กล่าวว่า “คริสต์ศาสนิกชนจะไม่จับดาบขึ้นต่อสู้กับอีกชน

ชาติหนึ่ง เนื่องจากพวกเขาเป็นลูกแห่งสันติสุข และเพราะเห็นแก่พระเยซูผู้บัญชาการชีวิตของเรา” เทอร์ทัลเลียน กล่าวเช่นกันว่า “พระคริสต์ผู้ปลดปล่อยจากเปโตร ได้ทรงปลดปล่อยของทหารทุกคนแล้ว...” คริสตจักรใน ๓๐๐ ปีแรก จึงกำหนดไว้ว่า

- ๑) ห้ามคริสต์ศาสนิกชนทุกคนเข้าเป็นทหารในกองทัพ
- ๒) ใครที่มาเป็นคริสต์ศาสนิกชนเมื่อยังเป็นทหารอยู่ สามารถเป็นทหารต่อไปได้

แต่มีเงื่อนไขห้ามรบในสงคราม

- ๓) ใครที่มาเป็นคริสต์ศาสนิกชนและอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าผู้รับผิดชอบกองทัพ เช่น นายร้อย ต้องลาออกจากงานนั้น

เมื่อถึงสมัยของออกัสติน และจักรพรรดิคอนสแตนตินกลับใจมาเป็นคริสต์ศาสนิกชน ทรรศนะสนับสนุนสันติภาพเกือบสิ้นสุดลง แต่กลุ่มคริสต์ศาสนิกชนผู้ถือสันโดษ (Monastery) ยังยึดถือหลักการสนับสนุนสันติภาพเช่นเดิม

ในยุคกลาง คอนราด เกรเบล (Conrad Grebel ค.ศ.๑๔๙๘-๑๕๒๖) ผู้นำคริสต์ศาสนิกชนชาวสวิสกล่าวไว้ว่า “คริสต์ศาสนิกชนแท้จะไม่จับดาบ จะไม่ยุ่งกับสงคราม เพราะความปรารถนาทำลายชีวิตมนุษย์หมดไปจากใจของเราแล้ว เราไม่อยู่ใต้พันธสัญญาเดิมอีกต่อไป ...ผู้ที่รับพระกิตติคุณไม่จำเป็นต้องรับการปกป้องโดยดาบและไม่จำเป็นต้องปกป้องตนเอง

จอร์จ ฟ็อกซ์ (๑๖๒๔-๑๖๙๑) ผู้ยึดหลักการเดียวกับกลุ่มอนาแบปติสต์ในศตวรรษที่ ๑๖ กล่าวว่า “ข้าพเจ้าขอยืนยันกับเครื่องจักรภาพอังกฤษว่าสงครามทั้งหมดเกิดจากต้นเหตุต่างๆ ตามที่พระคัมภีร์ยากอบได้สอนไว้...ข้าพเจ้าในฐานะคริสต์ศาสนิกชนได้เข้ามาอยู่ในพันธสัญญาแห่งสันติภาพ ซึ่งเกิดก่อนบรรดาสงครามและการต่อสู้ทั้งปวง...”

คริสต์ศาสนิกชนกลุ่มควั๊กเกอร์เห็นด้วยกับฟ็อกซ์ แต่ก็ยึดความเห็นที่ว่าคำเทศนาบนภูเขา “อย่าต่อสู้คนชั่ว”^{๖๒} เป็นหลักการสูงสุดสำหรับทุกชนชาติและทุกประเทศ ความคิดเห็นเหล่านี้ก่อให้เกิดกลุ่มสนับสนุนสันติภาพ ๒ แบบ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่ไม่ใช้กำลัง ไม่ต่อต้านใดๆ ทั้งสิ้น หากทางคืนดีกับคู่กรณี ต้องการเชื่อฟังต่อ^{๖๓} อย่างสิ้นเชิง ส่วนกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่ต่อต้านคนชั่วแต่ไม่ใช้ความรุนแรง ผู้ที่พยายามประสานความแตกต่างของ ๒ กลุ่ม คือ เอติน บัลลู (๑๙๐๓-๑๘๙๐) ข้อเขียนของเขาสร้างอิทธิพลต่อความคิดของลีโอ ตอลสตอยในรัสเซีย และมหาตมะคานธีในอินเดีย บัลลูกล่าวว่าเขาเห็นด้วยกับกลุ่มสนับสนุนสันติภาพแบบนี้

^{๖๒} มัทธิว. ๕/๓๙.

^{๖๓} มัทธิว. ๕/๓๙.

อนาแบปติสที่ปฏิเสธการร่วมมือกับรัฐใดๆ ที่มีทบัพญญัตินิธรรมณญญูญัตให้ใช้กำลังหรือความรุนแรงแต่เขากล่าวเพิ่มว่า อย่าให้ความชั่วชนะเราได้ แต่จงชนะความชั่วด้วยความดี ดังนั้น การที่ไม่ต่อต้านคนชั่วไม่ได้หมายถึงความเฉื่อยชา หรือไม่ทำอะไรเลย เพราะโรมสอนให้เราทำสิ่งที่ดีและไม่ให้ความชั่วชนะเราได้ เราจึงสามารถกระทำการที่ดีต่างๆ ได้

กลุ่มสนับสนุนสันติภาพถูกวิจารณ์จากคริสต์ศาสนิกชนกลุ่มอื่นๆ ว่าไม่อยู่ในโลกแห่งความเป็นจริง ไร้เดียงสาต่อธรรมชาติบาปของมนุษย์ ถูกล้อเลียนอย่างพวกมาร์เซียนในคริสต์ศาสนิกชนยุคแรกที่ไม่ยอมรับสงครามบริสุทธิ์ในพระคัมภีร์เดิม เน้นพระลักษณะ “ความรัก” ของพระเจ้าจนลืมพระลักษณะ “พระพิโรธ” และ “การพิพากษา” ของพระองค์ หันไปเน้นสันติภาพ ความรัก การกลับคืนดีกันจนลืมหลักของพระคัมภีร์เรื่อง “ความยุติธรรม” การไม่ยอมต่อสู้คนชั่วจึงส่งผลก่อให้เกิดเหตุการณ์ที่เช่นฆ่าผู้บริสุทธิ์ เช่น ฮิตเลอร์ หลักการของกลุ่มสนับสนุนสันติภาพจึงเหมาะกับยุคหน้า เมื่อพระเยซูเสด็จกลับมาครอบครองมนุษย์ไม่ใช่สำหรับยุคปัจจุบัน

ในปัจจุบันกลุ่มสนับสนุนสันติภาพมักกลายเป็นกลุ่มเลือกปฏิบัติ เช่น ต่อต้านนิวเคลียร์ เพื่อสันติ โดยทั่วไปยังยึดหลักการเดิมในการต่อต้านสงคราม ที่ทำให้มีการเช่นฆ่าผู้บริสุทธิ์จำนวนมาก ผู้ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มสนับสนุนสันติภาพเห็นว่ายากที่จะปฏิบัติตามความเห็นนี้ เพราะมีหลายครั้งในประวัติศาสตร์ของโลกที่คริสต์ศาสนิกชนจำเป็นต้องใช้สงคราม เพื่อให้ได้สันติภาพกลับคืนมา

แม้ว่าความเห็นของกลุ่มสนับสนุนสันติภาพจะช่วยให้คริสต์ศาสนิกชนเข้าใจถึงความรักของพระคริสต์ การแบกกางเขน การรักศัตรู พระคุณ และการให้อภัยของพระเจ้าต่อคนบาป แต่ก็ยังมีพระคัมภีร์ตอนอื่นๆ ที่พระเจ้าทรงบัญชาในพระคัมภีร์เดิมให้ผู้เชื่อในพระองค์เป็นเครื่องมือของพระองค์ในการกำจัดความชั่วร้ายจากโลกนี้โดยใช้สงคราม ทรรศนะสนับสนุนสันติภาพเพียงอย่างเดียว จึงไม่สามารถให้คำตอบที่จิตใจต่อคริสต์ศาสนิกชนในยุคปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับสงครามที่รุนแรง มากมายด้วยเล่ห์เหลี่ยม และรูปแบบที่ทวีความรุนแรงแบบสงครามผู้ก่อการร้ายที่กำลังลุกลามไปทั่วโลก

นอกจากนี้ กลุ่มคัดค้านยังได้แสดงเหตุผลต่อกรณี “ผู้สนับสนุนสงคราม” อนุญาตให้ใช้ระเบิดปรมาณูในสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ ดังนี้

๑) ในการรบของทั้งสองฝ่ายคือการรบระหว่างทหารของทั้งสองกองทัพในสงครามไม่ได้หมายความว่าทั้งประเทศไม่สามารถแยกแยะกลุ่มของพลเรือน เช่น เด็ก คนชรา และผู้ป่วยออกจากกลุ่มทหาร ซึ่งในปัจจุบันนี้ มีเทคโนโลยีทันสมัยที่สามารถระบุแผนที่ตั้งอย่างละเอียดที่สามารถละเว้นพลเมืองที่บริสุทธิ์ได้

๒) การอ้างว่าสงครามจะนำสันติมาให้โลกนี้ไม่ได้หมายความว่าประเทศหนึ่งประเทศใดมีสิทธิ์เสรีภาพในการฆ่าด้วยวิธีใดก็ได้ ดังเช่น ในพระคัมภีร์เดิมที่แยกแยะความแตกต่างของการฆ่าโดยเจตนา กับการที่คนถูกฆ่าโดยอุบัติเหตุ ^{๖๔} ดังนั้น การอ้างว่าทหารและพลเรือนต้องถูกฆ่าโดยไม่สามารถแยกความแตกต่างของแต่ละกลุ่มจึงเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

๓) สาเหตุของสงครามที่เป็นธรรมเพื่อทำลายความอยุติธรรมไม่ได้ให้สิทธิการใช้วิธีที่อยุติธรรม เช่น การใช้ระเบิดปรมาณูทำลายผู้บริสุทธิ์ในอีกประเทศ เพื่อยับยั้งความชั่วร้าย และการทำลายล้าง

๔) สงครามต่อต้านผู้ก่อการร้ายในประเทศต่างๆ เวลานี้ เช่น เมื่อสหรัฐต้องการฆ่าผู้ก่อการร้ายในอัฟกานิสถาน แต่พลาด และทำให้คนบริสุทธิ์ตายจำนวนมาก การกระทำเช่นนี้ไม่สามารถนับเป็นสงครามที่เป็นธรรมได้

ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงของการปฏิบัติในสงคราม อะไรเป็นกฎเกณฑ์ในการตัดสินระดับความรุนแรง การใช้กำลังทำลายล้างขนาดไหนจึงจะสามารถยุติความอยุติธรรมหรือความชั่วร้ายนั้นออกจากโลกนี้ได้ ผู้ทำสงครามมักอ้างเสมอว่าจะใช้กำลังหรือการทำลายล้างที่น้อยที่สุดเพื่อให้ได้ผลที่ต้องการ แต่ในความเป็นจริง สงครามเปิดเผยถึงความคลุ้มคลั่งของธรรมชาติบาปในจิตใจมนุษย์ที่ส่งผลไปถึงการทำลายล้างที่เกินขนาดทุกครั้ง ดังนั้น กลุ่มสนับสนุนสันติภาพจึงเรียกร้องไม่ให้มีการต่อสู้ตั้งแต่แรก

กล่าวได้ว่า กลุ่มที่คัดค้านการทำสงครามทุกรูปแบบ ซึ่งรวมไปถึงสงครามที่เป็นธรรม เป็นกลุ่มที่ศรัทธา และเดินตามรอยเท้าของพระเยซูอย่างเคร่งครัด มีความคิดแบบมโนธรรมสัมบูรณ์ที่จะไม่ตอรองในเรื่องความดีความชั่ว หากการทำสงครามเป็นบาปก็บาปทุกกรณี ไม่สามารถอนุญาตให้สามารถทำได้โดยอ้างความชอบธรรมของศาสนา

๒. ทรรศนะที่เห็นว่าสามารถทำสงครามที่เป็นธรรมได้ หรือกลุ่มสนับสนุนสงคราม ผู้นำคริสต์ศาสนิกชนในยุคแรกๆ เช่น นักบุญแอมโบรส และนักบุญออกัสติน มีความเห็นว่า ในหลายสถานการณ์คริสต์ศาสนิกชนอาจจำเป็นต้องใช้สงครามเพื่อปกป้องหรือป้องกันชีวิตของผู้อื่น การทำสงครามลักษณะนี้เรียกว่า สงครามที่เป็นธรรม (Just War) ที่ไม่ได้เกิดจากสาเหตุการล่าอาณานิคมของประเทศอื่น หรือผลประโยชน์ทางการเมืองของประเทศนั้นๆ คริสต์ศาสนิกชนเป็นเสมือนผู้แทนของพระเจ้าในการสำแดงความชอบธรรมของพระเจ้าต่อสู้กับความอยุติธรรม ผู้สนับสนุนทรรคนี้นยืนยันว่าเขาไม่ใช่ผู้กระหายสงคราม แต่จำเป็นต้องรับหน้าที่รักษาความยุติธรรมในโลกทุกทาง แม้ต้องใช้วิธีของสงคราม

^{๖๔} เฉลยธรรมบัญญัติ. ๑๙/๔.

ปัญหาที่ตามมาจากผู้สนับสนุนทรรคนี้นี้มี ๒ ประเด็นใหญ่ๆ คือ อะไรจะเป็นตัวกำหนดว่าเมื่อใดเราจำเป็นต้องทำสงคราม ประเด็นที่สองคือ คำถามเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในสงคราม อาวุธที่ใช้ ขอบเขต และระยะเวลาของความจำเป็นในการทำสงคราม คำถามทั้งสองประการนี้เป็นสิ่งที่ผู้สนับสนุนสงครามจะต้องคิดอย่างถี่ถ้วนก่อนเลือกหนทางการต่อสู้

นักบุญโรมัส อะไควนัส นักบุญเกรียงิอส อาเรซ และนักบุญโกรเซียส เหล่าผู้นำคริสตศาสนิกชนในยุคแรกให้เกณฑ์การตัดสินใจที่คริสตศาสนิกชนจำเป็นต้องเลือกสงครามไว้ดังนี้

- ๑) พระเจ้าทรงให้รัฐมีอำนาจหน้าที่ลงโทษคนชั่วและตอบแทนผู้ที่กระทำดี^{๖๕}
- การใช้กำลังจำเป็นสิทธิอำนาจและหน้าที่ของรัฐในการตัดสินใจ
- ๒) สาเหตุที่จะเลือกทำสงครามต้องมีเหตุผลที่ชอบธรรมที่แท้จริง
 - ๓) เป้าหมายและเจตนาในการทำสงครามต้องชัดเจนและถูกต้อง เช่น เพื่อให้เกิดความยุติธรรมที่ดีกว่าเดิม
 - ๔) ความพยายามให้มีสันติภาพในโลก โดยยอมแลกทุกสิ่งกับหลักการเรื่องความยุติธรรมไม่นำพระทัยของพระเจ้า หลายครั้งมนุษย์จำเป็นต้องทำสงครามเพื่อยุติความชั่วร้ายเพื่อให้ได้สันติภาพที่ตามมา
 - ๕) การแบกรับกางเขนของพระคริสต์ หมายถึง การยอมให้พระเจ้าทรงใช้เราในการต่อสู้กับอำนาจของความชั่วร้าย แม้จะต้องสละชีวิตของตนเองก็ต้องยอม^{๖๖}
 - ๖) สงครามจะต้องเป็นทางเลือกสุดท้ายเสมอ หลังจากที่ได้พยายามใช้วิธีอื่นๆ แล้ว

ยังมีองค์ประกอบอีก ๒ อย่างที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกทำสงคราม คือ การป้องกันการรุกราน และวิธีปฏิบัติในสงครามในประวัติศาสตร์ สงครามมักเกิดขึ้นจากการรุกรานจากประเทศอื่น การต่อสู้จำเป็นต้องเกิดขึ้นเพื่อยับยั้งการรุกรานนั้น แต่ในปัจจุบันนี้มีปัญหาผู้ก่อการร้ายในทุกรูปแบบ สงครามในปัจจุบันจึงแปรสภาพจากการยับยั้งการรุกราน เป็นการทำสงครามเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการรุกรานเกิดขึ้น เช่น สงครามสหรัฐกับอิรักใน ค.ศ. ๒๐๐๒-๒๐๐๓

นอกจากนี้ยังมีสงครามอีกรูปแบบ คือ สงครามกลางเมือง ซึ่งผู้นำประเทศแปรสภาพเป็นเผด็จการและเช่นฆ่าคนในประเทศของตน เช่น ฮิตเลอร์ในเยอรมัน อิตาลี อามีนในอุกันดา หรือ ชัดดัม ฮุสเซนในอิรัก ในสภาพเช่นนี้ประเทศในโลกเสรีได้เข้ามาแทรกแซงและยับยั้งการกระทำที่โหดร้ายนี้ดังที่ปรากฏเป็นข่าวทั่วโลก

^{๖๕} โรม. ๑/๓.

^{๖๖} ลูกา. ๙/๒๓-๒๔.

ปัญหาของการพยายามอ้างเหตุที่ชอบธรรมในการทำสงครามยังเป็นข้อถกเถียงกันมากมาย แม้ว่าจะได้มีความพยายามวางเกณฑ์การตัดสินใจดังกล่าวมาแล้วก็ตาม ประเทศที่เป็นคู่สงครามมักอ้างสาเหตุของฝ่ายตนว่าเป็นเหตุผลที่เป็นธรรมเสมอ ส่วนผู้ที่ยึดจุดยืนในการทำสงครามที่เป็นธรรมก็ยอมรับถึงความสลับซับซ้อนของการตัดสินใจในหลายกรณี

ทฤษฎีสงครามที่เป็นธรรมกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติระหว่างสงคราม ขอบเขต การเลือกปฏิบัติต่อศัตรูแต่ละกลุ่ม ความรุนแรงของวิธีปฏิบัติ เพื่อใช้ในการตรวจสอบความชอบธรรมของการปฏิบัติ ผู้ยึดทฤษฎีนี้มักถูกกล่าวโทษว่าไม่สามารถไว้ชีวิตพลเรือน ไม่สามารถเลือกปฏิบัติต่อศัตรูแต่ละกลุ่มอย่างถูกต้อง แต่ผู้สนับสนุนสงครามที่เป็นธรรมอ้างว่า

๑) สงครามในปัจจุบันนั้นไม่สามารถเลือกปฏิบัติอย่างแตกต่าง เช่น ในการโจมตีทหาร หรือพลเรือนของประเทศนั้นส่งผลกระทบเป็นวงกว้างเกินกว่าจะบังคับได้

๒) ไม่ว่าจะเป็ทหารหรือพลเรือนต่างก็ถูกฆ่าอยู่แล้ว เรื่องนี้เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

๓) การรบในสงครามที่มีเป้าหมายอยู่ที่ชัยชนะ การต่อสู้แบบเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มศัตรู เหมือนกับการต่อสู้ที่ถูกมัดมือไว้ด้านหลัง เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

เกณฑ์ทั้งสามข้างต้นเป็นสาเหตุที่เป็นธรรมในสายตาของผู้สนับสนุนสงครามและในที่สุดทำให้มีการอนุญาตให้ใช้ระเบิดปรมาณูในสงครามโลกครั้งที่ ๒

จะเห็นได้ว่า แนวคิดสนับสนุนการทำสงครามเป็นแนวคิดประยุกต์ ศาสนากับรัฐมีความผูกพันกันอย่างแนบแน่น มีการอธิบายการทำกิจกรรมของรัฐด้วยหลักศาสนาเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับสิ่งที่ทำ นอกจากนี้ นักศาสนาส่วนใหญ่ที่มีความเห็นชอบต่อการทำสงครามที่เป็นธรรม ล้วนแล้วเป็นนักปรัชญาด้วย ซึ่งย่อมมีความคิดเชิงเหตุและผลผสมอยู่ในความคิดแบบศรัทธา

แม้ศาสนาจะได้ชื่อว่า มีแนวคิดและแนวทางในการตัดสินความผิดถูกดีชั่วที่เป็นกฎเหล็กตายตัวตามพระคัมภีร์ของแต่ละศาสนา แต่ในทางปฏิบัติจริงผลลัพธ์สุดท้ายอาจไม่ได้ตรงไปตรงมาอย่างที่ควรจะเป็น อย่างเช่น แนวคิดเรื่องการทำสงครามที่เป็นธรรม หากศึกษาประวัติศาสตร์ของศาสนาคริสต์ในช่วงที่พระเยซูคริสต์ยังมีพระชนชีพ เราจะไม่พบคำว่า การทำสงครามที่เป็นธรรมเลย เพราะพระเยซูไม่เชื่อว่า มีความชอบธรรมในการฆ่า แม้จะเป็นการกระทำไปเพื่อป้องกันตนเองก็ตาม ดังเช่นที่พระองค์ยอมถูกตรึงไม้กางเขน โดยที่ไม่ยอมได้ตอบ หรือให้สาวกได้ตอบกลับ

ศาสนาคริสต์มีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับแนวคิดการทำสงครามที่เป็นธรรมอย่างเห็นได้ชัด เช่น ในยุคพระคัมภีร์เก่าจะพบคำว่าสงครามในคัมภีร์ทางศาสนาเยอะมาก และการทำสงครามก็ทำได้ โดยเป็นการทำตามบัญชาของพระเจ้า ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายที่ถูกรุกรานจนต้องสิ้นชาติ หรือการกำหนดให้ชนชาติใดชาติหนึ่งเป็นผู้รุกราน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นไปตามพระประสงค์ของพระเจ้าที่ต้องการที่จะลงโทษมนุษย์ ในยุคนี้คนทำสงครามในฐานะที่เป็นประสงค์ของพระเจ้า ไม่ได้ทำไปเพราะความต้องการส่วนตัว ทางศาสนาจึงทำได้ ไม่มีความผิดใดๆ

จากการประมวลคำสั่งในพระคัมภีร์จะพบว่า บรรดาคำสั่งทั้งหลายมีทั้งแบบ เคร่งครัด แนะนำ และเห็นต่างกันได้ สำหรับ “การฆ่า” นับเป็นจริยศาสตร์ระดับเคร่งครัดที่ห้ามเด็ดขาด โดยทั้งพระคัมภีร์เดิมจนถึงพระคัมภีร์ใหม่ระบุว่า การกระทำเช่นนั้นเป็นบาป การฝ่าฝืนมีการกำหนดโทษที่รุนแรง แต่กระนั้น นักปรัชญาศาสนาในยุคกลางก็ได้ตีความในระดับเห็นต่าง เมื่อเป็นการฆ่าในสงครามที่เป็นธรรม ซึ่งผู้วิจัยมองสอดคล้องกันว่า การทำสงครามที่เป็นธรรมถือเป็นจริยศาสตร์ที่อยู่ในระดับเห็นต่างได้ เพราะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่การจะตัดสินใจทำ หรือไม่ทำสงครามต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ เช่น ผลที่จะชนะ เปรียบเทียบสิ่งที่ได้รับในการทำสงครามกับไม่ทำ สงคราม เจตนาทั้งต้น เป็นต้น แต่ในกรณีที่เป็นการฆ่าคน แบบปัจเจกชนฆ่ากันเอง ถือเป็นบาปที่รุนแรง

ดังนั้นในการตัดสินความถูกต้องในเรื่องการทำสงครามที่เป็นธรรม จำเป็นต้องถือทฤษฎีทางจริยศาสตร์ที่สอดคล้องกับพระคัมภีร์มากที่สุดคือ “ทฤษฎีกฎศีลธรรมสัมบูรณ์ที่มีระดับขั้น (Graded Absolutism)” ซึ่งถือว่า ๑) มีความดีความชั่วที่เป็นกฎศีลธรรมสัมบูรณ์ กฎมีหลายข้อ ซึ่งคริสต์ศาสนิกชนต้องรักษาทุกข้อ ๒) แต่ขณะเดียวกันโลกนี้ก็โลกที่มีความชั่ว บางครั้งเราจำเป็นต้องมีการทำชั่วที่น้อยกว่าเพื่อไม่ให้เกิดความชั่วที่ยิ่งกว่า หรือทำชั่วที่น้อยกว่าเพื่อเป็นการทำดีที่สูงกว่า ๓) พระเจ้าทรงกำหนดให้ความดีมีหลายระดับ จึงเป็นปกติที่มนุษย์ต้องเลือกทำความดีในระดับสูงกว่าก่อนความดีในระดับต่ำ ฉะนั้น การเลือกเช่นนี้จึงไม่ถือว่าเป็นการทำชั่วแต่อย่างใด แต่เป็นสิ่งที่พระเจ้าทรงกำหนดไว้อยู่แล้ว หรือทรงยอมรับอยู่แล้ว และถือเป็นหน้าที่ที่ควรทำความดีในระดับสูงที่สุด พระองค์จึงไม่ทรงถือว่าเป็นความผิด

สิ่งที่พิจารณาต่อจากกฎศีลธรรมสัมบูรณ์ที่มีระดับขั้นคือ ระดับขั้นที่ว่านี้เป็นอย่างไร ความดีอะไรสูงกว่าความดีอะไร ซึ่งในเรื่องนี้ในพระคัมภีร์มีข้อบ่งชี้ถึงระดับบางประการของกฎศีลธรรมสัมบูรณ์ในกรณีที่มีความขัดแย้ง เช่น การรักพระเจ้าเป็นความดีสูงกว่าการรักมนุษย์, การเชื่อฟังพระเจ้าเป็นความดีสูงกว่าการเชื่อฟังผู้มีอำนาจรัฐ, การรักษาชีวิตคนให้รอดตายเป็นความดีขั้นสูงกว่าการพูดความจริง, การรักษาความดีและความยุติธรรมของสังคมส่วนรวมเป็น

ความดีชั้นสูงกว่าการรักษาชีวิตคนบางคน และการแสดงความเมตตา ช่วยเหลือผู้ทุกข์ยากเป็นความดีชั้นสูงกว่าการนั้สการตามพิธี เป็นต้น

ดังนั้น เมื่อนำการทำสงครามที่เป็นธรรมมาอธิบายด้วยกฎศีลธรรมสมบูรณ์นี้ทำให้พบว่า การทำสงครามเป็นการรักษาความดีและความยุติธรรมของสังคมส่วนรวม เป็นการทำประโยชน์ให้กับคนจำนวนมากไม่ให้เกิดทุกข์ได้ยาก เป็นการรักษาชีวิตของผู้บริสุทธิ์ เป็นการพิทักษ์รักษาดินแดนและอำนาจอธิปไตยของรัฐ จึงกล่าวได้ว่า แม้จะเป็นบาปที่เกิดจากการฆ่าศัตรู แต่ก็ยังไม่ก่อให้เกิดความเสียหายที่รุนแรงกว่านั้น เช่น การสูญเสียชีวิตของผู้บริสุทธิ์ การเสียเอกราชให้ศัตรู เป็นต้น

จึงสามารถสรุปได้ว่า ในการทำสงครามที่เป็นธรรมในศาสนาคริสต์ เมื่อคำนึงจากกฎในพระคัมภีร์ถือว่า การฆ่าระหว่างปัจเจกชนด้วยกันถือว่าเป็นบาปรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นจริยศาสตร์ขั้นต้น หรือขั้นสูงของศาสนาก็ล้วนแล้วห้ามฆ่าคน ซึ่งคริสต์ศาสนิกชนต้องพยายามทำดีชั้นสูงสุด ในทางเลือกที่มีในแต่ละสถานการณ์ หากเป็นไปได้คริสต์ศาสนิกชนจะพยายามทำสิ่งที่ดี ดีกว่า และดีที่สุด ในทางเลือกที่มีในแต่ละสถานการณ์ แต่ในสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยศาสตร์ ก็จำเป็นต้องยอมทำผิดเพื่อความดีชั้นสูงกว่า (Greater Good) เช่น ในสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยศาสตร์ และไม่มีทางเลือกอื่นที่จะไม่ต้องทำบาปเลย คริสต์ศาสนิกชนจำเป็นต้องเลือกทำชั่วที่ก่อให้เกิดความดีชั้นสูงกว่า เป็นการจำใจต้องเลือกระหว่างความชั่วกับความชั่วกว่า

จากแนวคิดนี้เองเราจึงเห็นการประกาศการทำสงครามที่เป็นธรรมของศาสนาคริสต์ ไม่ว่าจะเป็นการทำสงครามเพื่อผดุงความยุติธรรม หรือการฆ่าเพื่อคนหมู่่มาก หรือการทำสงครามตามพระบัญชาของพระเจ้า ก็เพราะศาสนาคริสต์มีการจัดลำดับความชั่วในการก่อ ในกรณีที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ก็ให้เลือกทางที่ก่อให้เกิดความชั่วที่น้อยที่สุด เป็นต้น